

PËRMBLEDHJE JOTEKNIKE

MBI

RAPORTIN E VLERËSIMIT EKOLOGJIK TË

projekteve të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar 2021-2027, të bashkëfinancuara në kuadër të Instrumentit për Asistencë të Para-Aderimit, ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Strategjisë Territoriale për Masa të Integruara

Klienti: Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe Punëve Publike

Kontraktori: "BT Engineering" Ltd

dhjetor, 2021

TABELA E PËRMBAJTJES

PREZANTIMI	5
1. Emri, selia dhe numri unik i identifikimit të personit juridik	6
2. Adresa e plotë postare	6
3. Telefon, Faks, E-mail	6
1 Përshkrimi i përmbajtjes së objektivave kryesore të PBNK dhe STMI dhe lidhja me planet dhe programet e tjera përkatëse	6
1.1. Arsyeja e hartimit të PBNK dhe STMI	7
1.2. Objektivat dhe dispozitat kryesore të PBNK dhe STMI	7
1.3. Alternativat ndaj PBNK dhe STMI	14
1.4. Lidhja e PBNK dhe STMI me planet, programet dhe strategjitë e tjera përkatëse	14
1. Gjendja aktuale e mjedisit dhe zhvillimi i mundshëm pa aplikimin e PBNK dhe STMI	15
1.1. Gjendja aktuale e mjedisit	15
1.1.1. Klima dhe ndryshimet klimatike	15
A. Karakteristikat klimatike	15
B. Ndryshimi i klimës	16
1.1.2. Cilësia e ajrit atmosferik	17
1.1.3. Gjendja e ujit, zonat e mbrojtjes së ujit, rreziku nga përmytjet	17
1.1.4. Gjendja e nënsipërfaqes tokësore	18
1.1.5. Gjendja e truallit	18
1.1.6. Gjendja e diversitetit biologjik	18
1.1.7. Zonat e mbrojtura dhe territoret e mbrojtura	20
1.1.8. Gjendja e peizazhit	25
1.1.9. Statusi i mjesteve materiale	26
1.1.10. Trashëgimia kulturore dhe historike, duke përfshirë trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike	26
1.1.11. Gjendja në lidhje me faktorët fizikë të dëmshëm	26
1.1.12. Gjendja dhe menaxhimi i mbeturinave	26
1.1.13. Kimikatet e rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha	27
1.1.14. Gjendja shëndetësore e popullatës	27
1.2. Zhvillimi i mundshëm i mjedisit pa aplikimin e PBNK dhe STMI	28
2. Karakteristikat e mjedisit për territoret që ka të ngjarë të ndikohen ndjeshëm nga zbatimi i PBNK dhe STMI	30
3. Problemet mjedisore ekzistuese të identifikuara në nivele të ndryshme në lidhje me PBNK dhe STMI, duke përfshirë ato të zonave me rëndësi të veçantë ekologjike, si zonat e mbrojtura sipas Ligjit të Biodiversitetit	38

4. Objektivat e mbrojtjes së mjedisit në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar në lidhje me PBNK dhe STMI dhe mënyra në të cilën këto objektiva dhe të gjitha konsideratat mjedisore janë marrë parasysh në përgatitjen e programit dhe strategjisë.....	39
4.1. Integrimi i objektivave të mbrojtjes së mjedisit në projektet e PBNK dhe STMI....	39
4.2. Objektivat e mbrojtjes së mjedisit në nivel ndërkombëtar dhe kombëtar, në lidhje me PBNK dhe STMI dhe mënyrën në të cilën ato janë në përputhje me.....	39
5. Efektet e mundshme të rëndësishme në mjedis dhe shëndetin e njeriut, përfshirë dhe ndikimet ndërkufitare mjedisore në vende të tjera.....	39
5.1. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme në nivel strategjik.....	40
5.1.1. Për PBNK.....	40
5.1.2. Për STMI.....	41
5.2. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme në nivelin e "aktiviteteve/masave".....	41
5.2.1. Për PBNK.....	41
5.2.2. Për STMI.....	45
5.3. Ndikimi kumulativ.....	47
5.4. Ndikimi ndërkufitar i PBNK dhe STMI.....	49
5.5. Përmbledhje e ndikimit.....	49
6. Masat e parashikuara për parandalimin, reduktimin dhe kompensimin sa më të plotë të efekteve negative të zbatimit të PBNK dhe STMI në mjedis dhe shëndetin e njeriut.....	51
6.1. Masat për të pasqyruar në versionet përfundimtare të PBNK dhe/ose STMI.....	51
6.2. Masat zbatuese për zbatimin e PBNK dhe/ose STMI.....	52
7. Arsytet për zgjedhjen e alternativave të konsideruara.....	55
8. Metodatat për kryerjen e vlerësimit ekologjik, baza normative dhe dokumentet e përdorura dhe vështirësitë në mbledhjen e informacionit të nevojshëm.....	55
9. Masat në lidhje me monitorimin gjatë zbatimit të PBNK dhe STMI.....	56
10. Përfundimi i vlerësimit mjedisor.....	57
11. Nisur nga sa më sipër, zbatimi i PBNK dhe STMI preferohet për sa i përket ndikimit mjedisor dhe shëndetit të njeriut mbi alternativën "zero".....	59

LISTA E SHKURTESAVE

BCP	Border crossing point	PKK	Pika e kalimit kufitar
ICE	Internal combustion engine	MDB	Motor me djegie të brendshme
EAR	Environmental Assessment Report	RVM	Raporti i Vlerësimit Mjedisor
LTTA	Long-term tangible asset	MAM	Mjet afatgjatë material
EA	Environmental assessment (Strategic environmental assessment within the meaning of Directive 2001/42)	VM	Vlerësimi mjedisor (Vlerësimi strategjik mjedisor në kuptim të Direktivës 2001/42)
EU	European Union	BE	Bashkimi Europian
BDA	Biodiversity Act	LBD	Ligji i Biodiversitetit
ACI	Areas of community importance	ZMK	Zonat me rëndësi komunitare
ICT	Information and communication technologies	TIK	Teknologjitë e informacionit dhe komunikimit
SMEs	Small and medium enterprises	NVM-të	Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme
NGO	Non-governmental organizations	OJQ	Organizatata joqeveritare
OIP	Ornithologically important place	VRO	Vend i rëndësishëm ornitologjikisht
EIA	Environmental impact assessment	VNM	Vlerësimi i ndikimit në mjedis
AC	Assessment of compatibility (with the subject and objectives of protection of protected areas of the ecological network "Natura 2000")	VP	Vlerësimi i përputhshmërisë (me temë dhe objektivat e mbrojtjes së zonave të mbrojtura të rrjetit ekologjik "Natura 2000")
CBCP	Cross - border Cooperation Program	PBNK	Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar
RBMP	River basin management plan	PMPL	Plani i menaxhimit të pellgjeve lumore
FRMP	Flood risk management plan	PMRP	Plani i menaxhimit të rrezikut nga përmytjet
SPA	Special protected areas	ZVM	Zona të veçanta të mbrojtura
SCA	Special conservation areas	ZVK	Zona të veçanta të konzervuara
TSIM	Territorial strategy for integrated measures	STMI	Strategjia territoriale për masat e integruara
IUCN	International Union for Conservation of Nature	UNRN	Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës
NUTS	The nomenclature of territorial units for statistics	NNTS	Nomenklatura e njësive territoriale për statistikat
SUDS	Sustainable urban drainage systems	SQKU	Sisteme të qëndrueshme kullimi urban
TEN-T	Trans - European network- transport	RTE-T	Rrjeti trans-evropian- transport

PREZANTIMI

Ky dokument është përgatitur në kuadër të kontratës № RD-02-29-88 / 16.04.2021 me temë: “Përpunimi i raportit të vlerësimit mjedisor për programin e bashkëpunimit INTERREG - IPA CB 2021 – 2027 ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonia e Veriut dhe Strategjia Ndërkufitare për Zhvillim të Integruar Territorial do të financohet në kuadër të programit të bashkëpunimit INTERREG - IPA CB 2021 – 2027 ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut ", me numër identifikimi Interreg -IPA CBC-TA-2020 -4/Lot 3, nënshkruar ndërmjet: Ministrisë së Zhvillimit Rajonal dhe Punëve Publike të Republikës së Bullgarisë (Autoriteti Kontraktor) dhe BT-Engineering Ltd (Kontraktues).

Kjo përmbledhje joteknike paraqet informacion të shkurtuar dhe të përmbledhur mbi përmbajtjen, rezultatet kryesore dhe konkluzionet e raportit të vlerësimit mjedisor (vlerësimi strategjik mjedisor) të draftit *Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar (PBNK) 2021-2027, të bashkëfinancuar në kuadër të Instrumentit për Asistencë të Para-Aderimit, ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Turqisë* dhe draftit *Strategjia Territoriale për Masat e Integruara (STMI)*.

Raporti i vlerësimit mjedisor është përgatitur në përputhje me legjislacionin kombëtar të dy vendeve që transpozojnë kërkesat e *Direktivës 2001/42/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 27 qershor 2001 për vlerësimin e efekteve të planeve dhe programeve të caktuara në mjedisin (Direktiva 2001/42/EC)*.

Objektivat kryesore të raportit janë të integrojnë konsideratat mjedisore në projektet e PBNK dhe STMI në procesin e përgatitjes së tyre nga:

- një analizë e gjendjes aktuale dhe problemeve të mjedisit, përfshirë në lidhje me shëndetin e njeriut në zonën ndërkufitare që i nënshtrohet PBNK dhe STMI,
- një vlerësim i ndikimeve të mundshme, duke përfshirë ato të rëndësishme, në mjedis dhe në shëndetin e njeriut që rezultojnë nga dispozitat e projekteve PBNK dhe STMI, duke motivuar zgjedhjen e alternativës më miqësore ndaj mjedisit dhe shëndetit të njeriut për zbatimin e tyre;
- Propozimi i masave për parandalimin, reduktimin dhe kompensimin sa më të plotë të efekteve negative dhe masave për monitorimin dhe kontrollin e ndikimeve mjedisore dhe shëndetësore në zbatimin e PBNK dhe STMI.

Përmbledhja joteknike është përgatitur si pjesë e dokumentacionit të kërkuar sipas pikës (j) të Shtojcës Nr. I të nenit 5(1) të *Direktivës 2001/42/EC*, është përgatitur në një gjuhë të zbërthyer për publiku i gjerë, nuk përmban terma teknikë dhe përfshin materialet përkatëse vizuale.

Përmbledhja jo-teknike, si një aneks i pavarur, por i pandashëm i Raportit të Vlerësimit Mjedisor, do të sigurohet së bashku me raportin dhe të gjitha anekset e tjera, duke përfshirë draftet e PBNK dhe STMI për konsultim në përputhje me Nenin 6 të *Direktivës 2001/42/EC*.

INFORMACION KONTAKTONI ME ÇAKTUESIN

1. Emri, selia dhe numri unik i identifikimit të personit juridik

Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe Punëve Publike

2. Adresa e plotë postare

Sofje 1202, rr. 17-19 "Shën Kirili dhe Metodi"

3. Telefon, Faks, E-mail

Personi kontaktues: Desislava Georgieva - Drejtoreshë e Drejtorisë së Menaxhimit të Bashkëpunimit Territorial

Telefoni: 02/9405 488

E-mail: DGGeorgieva@mrrb.government.bg

1 Përshkrimi i përmbajtjes së objektivave kryesore të PBNK dhe STMI dhe lidhja me planet dhe programet e tjera përkatëse

Ky seksion i raportit të vlerësimit mjedisor shqyrton arsyet për përgatitjen e PBNK dhe STMI, parashikimet e tyre, disponueshmërinë e alternativave për parashikimet dhe lidhjen e tyre me strategjitë, planet dhe programet e tjera.

1.1. Arsyeja e hartimit të PBNK dhe STMI

Përgatitja e PBNK dhe STMI është në përputhje me legjislacionin evropian, dhe në veçanti - Rregullorja (BE) 2021/1060 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 24 qershor 2021 që përcakton dispozita të përbashkëta për Fondin Evropian të Zhvillimit Rajonal, Fondi Social Evropian Plus, Fondi i Kohezionit, Fondi i Tranzicionit të Drejtë dhe Fondi Evropian i Detit, Peshkimit dhe Akuakulturës dhe rregullat financiare për ata dhe për Fondin e Azilit, Migracionit dhe Integritetit, Fondi i Sigurisë së Brendshme dhe Instrumenti për Mbështetjen Financiare për Menaxhimin e Kufirit dhe Politikën e Vizave (**Rregullorja e Dispozitave të Përbashkëta**) dhe Rregullorja (BE) 2021/1059 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 24 qershor 2021 mbi dispozita specifike për qëllimin e bashkëpunimit territorial evropian (Interreg) i mbështetur nga Fondi Evropian i Zhvillimit Rajonal dhe instrumentet e financimit të jashtëm (**Rregullorja Interreg**).

Legjislacioni kombëtar në përputhje dhe i zbatueshëm për programet ndërkufitare.

PBNK dhe STMI do të financohen nga Bashkimi Evropian me fonde në kuadër të Instrumentit të Asistencës së Para-Aderimit.

Autoriteti Menaxhues në kuadër të programit është Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe Punëve Publike e Republikës së Bullgarisë.

1.2. Objektivat dhe dispozitat kryesore të PBNK dhe STMI

A. PBNK 2021-2027 ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut ka një shtrirje gjeografike:

- *Republika e Bullgarisë*: 2 NNTS III qarqet: Blagoevgrad dhe Qustendil;
- *Republika e Maqedonisë së Veriut*: 3 NNTS III Rajonet: Verilindore, Lindore dhe Juglindore.

Figura № 1.2-1 Shtrirja territoriale e PBNK 2021-2027 midis Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut

Sfida kryesore e përbashkët e rajonit për bashkëpunimin ndërkufitar për periudhën 2021-2027 është largimi nga grupi i rajoneve të mbetura dhe ndjekja e një kursi më të avancuar zhvillimi, duke u përballur ende me probleme të vazhdueshme që lidhen me rrezikun e varfërisë dhe pabarazisë në kushtet e të ardhurave për shkak të ndryshimeve demografike negative, zinxhirëve të vlerave dhe sipërmarrjes rajonale të pazhvilluara, specializimit të ulët teknologjik, mjedisit ekonomik jo tërheqës dhe jo konkurrues.

Analiza territoriale e kryer për qëllime programimi dhe versioni i tij i përditësuar japin një mundësi për të strukturuar gjetjet kryesore në grupet e mëposhtme të fushave të politikave, të konsideruara përsa i përket pengesave dhe shtytësve të zhvillimit:

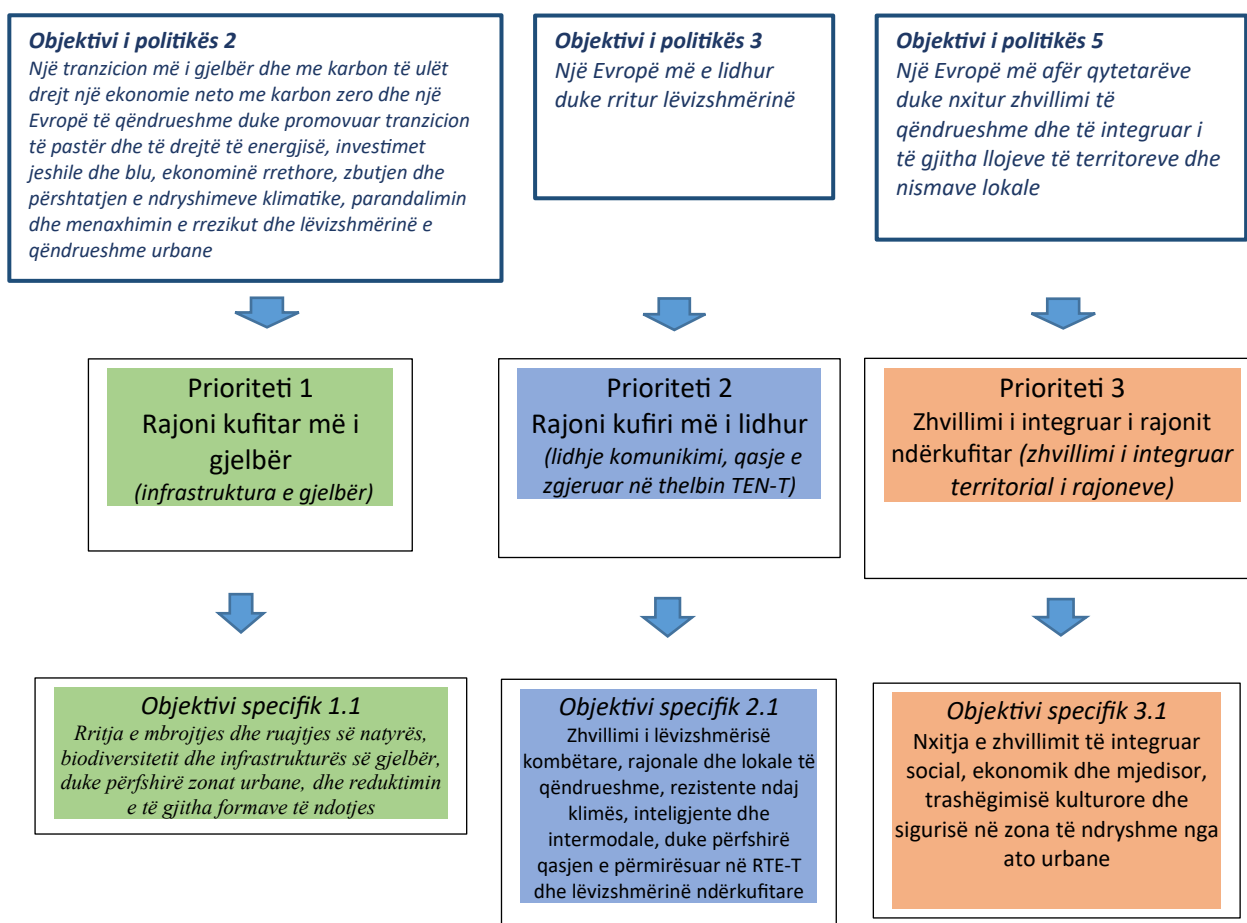
- Ndryshimi demografik negativ;
- Varfëria dhe pabarazia e të ardhurave;
- Dallimet në rezultatet arsimore dhe rezultatet në fushën e punësimit;
- Pabarazi në qasjen në kujdesin shëndetësor;
- Mospërputhjet në konkurrencën dhe mjedisin e biznesit;
- Pranimi i pamjaftueshëm i inovacioneve dixhitale;
- Infrastruktura e pazhvilluar turistike gjatë gjithë vitit;
- Mungesa e praktikave dhe shërbimeve të bazuara në ekosistem për trajtimin e fatkeqësive natyrore dhe humbjes së biodiversitetit;
- Gatishmëri e kufizuar për tranzicion ekologjik;
- Lidhje e kufizuar ndërkufitare dhe lëvizshmëri ndër-rajonale.
- Bazuar në analizën territoriale, ato janë identifikuar si **forca shtytëse** për zhvillim

:

- Konteksti dhe rezultate të favorshme makroekonomike për ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM);
- Biodiversitet i pasur me ndikim të fortë në rritjen ekonomike.

Programi identifikon objektivat e mëposhtëm të politikave (të Rregullores së Dispozitave të Përbashkëta) dhe prioritetet përkatëse, objektivat specifike dhe aktivitetet/investimet e mbështetura

Figura № 1.2-2 Përqendrimi tematik i PBNK 2021-2027 ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut

Përmbajtja e prioritetëve është si më poshtë:

Prioriteti 1: Rajoni Kufitar më i Gjelbër (infrastruktura e gjelbër)

Objekti i politikës 2: Një tranzicion më i gjelbër dhe me karbon të ulët drejt një ekonomie neto me karbon zero dhe një Evropë të qëndrueshme duke promovuar tranzicion të pastër dhe të drejtë të energjisë, investimet jeshile dhe blu, ekonominë rrethore, zbutjen dhe përshtatjen e ndryshimeve klimatike, parandalimin dhe menaxhimin e rrezikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme urbane

Objektivi specifik 1.1: Rritja e mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes

Lista e veprimeve/investimeve që duhen mbështetur:

- **Investimet në ndërtimin e gjelbërimit** (ballkone të gjelbra, mure të gjelbra, çati të gjelbra, hapësira atriumesh, trotuare të gjelbra, parkingje të gjelbra, gardhe të gjelbra, barriera zhurmash, etj.);
- **Investime në zhvillimin e zonave të gjelbra urbane dhe periurbane**, duke përfshirë përmirësimin e lidhjeve ndërmjet hapësirave të gjelbra (rrugicë me pemë dhe pemë/gardh rruge, buzë e gjelbër dhe e gjelbërimit i rrugës, kënd i gjelbër lojërash/shkollë, sheshe të gjelbra dhe me ngjyra, gjelbërimit buzë lumit);
- **Investime në zhvillimin e zonave të gjelbra natyrore urbane** (park urban, park/kopsht historik, park xhepi/park me qira, hapësira e gjelbër e lagjes, hapësira e gjelbër institucionale, objekti sportiv i gjelbër, pyll, shkurre, zonë e braktisur dhe e braktisur me zona të shkreta);
- **Investime në zhvillimin e zonave të gjelbra për menaxhimin e ujit** (lugajë, restaurimi i përroit dhe mbulimi i natyrës, kopshtet e shiut ose sistemet e qëndrueshme të kullimit urban (SQKU), pellgu i natyralizuar i ujit të stuhisë, zonat e mbajtjes biologjike);
- **Mbështetje për strategji të përbashkëta dhe plane veprimi për zhvillimin e veglave, instrumenteve të reja, si dhe transferimin e zgjidhjeve ndërmjet palëve përkatëse të interesit;**

Grupet e synuara:

Popullsia vendore dhe vizitorët, autoritetet lokale dhe strukturat rajonale të administratës qendrore, K&ZH, institucionet akademike dhe shkencore, OJQ-të

Prioriteti 2. Rajoni kufitar më i lidhur (lidhje komunikimi, qasje e zgjeruar në thelbin e RTE-T)

Objektivi i politikës 3: Një Evropë më e lidhur duke rritur lëvizshmërinë

Objektivi specifik: Zhvillimi i lëvizshmërisë kombëtare, rajonale dhe lokale të qëndrueshme, rezistente ndaj klimës, inteligjente dhe intermodale, duke përfshirë qasjen e përmirësuar në RTE-T dhe lëvizshmërinë ndërkufitare

Projekti strategjik: “Ngritja e pikës së re të kalimit kufitar (PKK) “Klepalo” ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut”

Qëllimi kryesor i projektit të projektit është përmirësimi i lidhjes rajonale dhe nxitja e rritjes ekonomike të zonës BNK. Objektivat specifike të projektit:

- të lehtësojë trafikun në rritje të njerëzve dhe mallrave midis dy vendeve
- të forcojë linjat e komunikimit mes dy vendeve
- të përmirësojë dhe zgjerojë qasjen në bërthamën e RTE-T.

Aktivitetet indikative të projektit:

- Përmirësimi i objekteve ekzistuese dhe ndërtimi i objekteve të reja të PKK;
- Blerja e pajisjeve të specializuara teknike të bazuara në zgjidhjet e TIK-ut;
- Rehabilitimi i rrugëve ekzistuese dhe ndërtimi i rrugëve të reja në të dy vendet;
- Vlerësime mjedisore dhe të tjera të lidhura me projektin

Aktualisht, në periudhën e mëparshme programore 2014-2020 dhe para saj, në kuadër të projektit janë zbatuar këto aktivitete:

- *Në territorin e Republikës së Bullgarisë:*

Ndërtimi i infrastrukturës dhe kantierëve të PKK-ve, si dhe i rrugës kryesore është në vazhdim. Është caktuar projekti kompleks i investimeve - harta kadastrale, plani i parcelës për shpronësimin e tokës, Plani i detajuar zhvillimor - rregullimi dhe plani i ndërtimit për infrastrukturën inxhinierike dhe ndërtimore të PKK, projekti investues - faza teknike.

Pjesë e projektit për territorin bullgar është riparimi dhe përfundimi i rrugës III-1008 Strumjani - PKK Klepalo. RIA ka lidhur kontratë me një kontraktor për zhvillimin e projektit teknik për rehabilitimin e seksionit 1 nga km 0 + 000 (afër fshatit Strumjani) deri në km 0 + 650 (para kryqëzimit rrugor të autostradës Struma). Qëllimi është rivendosja dhe përmirësimi i cilësive teknike dhe operacionale me riparimin e seksionit, rritja e kapacitetit mbajtës të sipërfaqes së rrugës dhe përmirësimi i kullimit. Për seksionin 2 përfshihet përpunimi i një projekti paraprak për ndërtimin e një traseje të re në rrugën III-1008 nga km 22 + 000 (përpara devijimit të rrugës për fshatin Kolibite) deri në fillim të kantierit të PKK Klepalo. Në bazë të projektimit konceptual të zhvilluar, do të përgatitet një projekt teknik përgjatë trasesë së miratuar nga organet kompetente me një plan të detajuar zonal – plan parcelash për parashikimin e terrenit për përfundimin e rrugës. Për momentin, është zhvilluar faza e parë - variantet e rrugës. Duhet të kryhen procedurat e VNM dhe VP.

- *Në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut:*

PKK-ja e re e Klepalos është ndërtuar në një masë të konsiderueshme, duke përfshirë kompleksin e infrastrukturës inxhinierike dhe ndërtesave, si dhe është ndërtuar rruga hyrëse.

Përmirësimi i dokumentacionit të projektit dhe përshtatja e ndërtimit në përputhje me kërkesat e rregulloreve aktuale për PKK.

Prioriteti 3 Zhvillimi i integruar i Rajonit ndërkufitar (Zhvillimi i integruar territorial i rajoneve)

Objektivi i politikës 5: Një Evropë më afër qytetarëve duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar të të gjitha llojeve të territoreve dhe nismave lokale

Objektivi strategjik 3.1: Arritja e zhvillimit të integruar territorial me fokus konkurrencën dhe zhvillimin e turizmit.

Prioriteti 3, për zbatimin e *Objektivit të Politikës 5 "Evropa më afër qytetarëve"*, parashikon zhvillimin e një **Strategjie Territoriale për Masat e Integruara (STMI)**, e cila do të adresojë masat (aktivitetet mbështetëse të identifikuar të pranueshme në kuadër të programit) sipas nevojave specifike territoriale.

Qasja e integruar për plotësimin/adresimin e nevojave dhe potencialeve të territorit në STMI-në e zhvilluar manifestohet në tre aspekte kryesore:

- territori i përcaktuar në bazë të arritjes së rezultateve të qëndrueshme për sa i përket nevojave dhe potencialeve të përbashkëta për zhvillim;
- pjesëmarrja e një game të gjerë partnerësh në të gjithë procesin e përgatitjes, diskutimit, miratimit dhe zbatimit të strategjisë.
- paketë e nxjerrë masash të ndërlidhura dhe plotësuese (të integruara), të bazuara në koordinimin e ngushtë të politikave të ndryshme publike sipas specifikave lokale, duke përbushur nevojat dhe potencialet e zhvillimit lokal dhe duke sjellë përfitime të përbashkëta për partnerët dhe rajonin.

Nëpërmjet **STMI** do t'i japë përparësi mbështetjes për disa projekte/veprime/aktivitete mbi të tjerat – *janë përshkruar më poshtë në përshkrimin e STMI si masa*.

Grupet e synuara:

Shoqëria civile; Autoritetet lokale/rajonale, strukturat rajonale të autoriteteve publike qendrore; OJQ-të; Institucionet kërkimore dhe zhvillimore, akademike dhe trajnuese; Institucionet Sociale, Ndërmarrjet Mikro, të Vogla dhe të Mesme (NVM); Popullsia lokale.

B. STMI 2021-2027 ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut

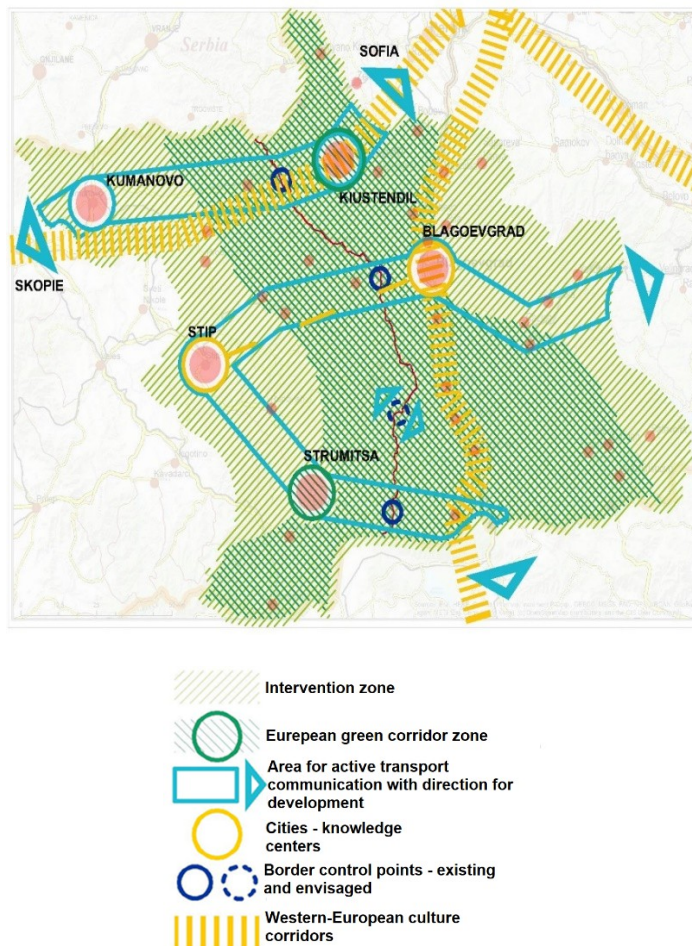
STMI përcakton **Vizionin** e PBNK-së, **objektivin strategjik**, **objektivat specifike** (të përshkruara më sipër në **Prioritetin 3** të PBNK) dhe **masat**.

Vizioni: Rajonet BNK të Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut: një vend për konsolidimin dhe stabilitetin e trashëgimisë kulturore dhe historike përmes përpjekjeve të përbashkëta për bashkëpunim reciprokisht të dobishëm, kohezion socio-ekonomik dhe zhvillim të ekuilibruar të qëndrueshëm.

Zona brenda shtrirjes gjeografike të STMI karakterizohet nga nevoja të përbashkëta dhe potenciale zhvillimi dhe është në thelb një zonë funksionale, por një qasje më thellësisht e përshtatur e ndërhyrjes lejon identifikimin e **zonave të ndërhyrjes intensive në të**.

Specifikat e kontekstit lokal përcaktojnë përcaktimin e **katër zonave të tilla (Figura nr. 1.2-3)**. Secila prej tyre gjithashtu përmban të paktën një qendër zhvillimi të nivelit më të lartë (qytet i madh) dhe kështu është e lidhur me bërthamën e rrjetit policentrik. Kjo lidhje ka jo vetëm një dimension hapësinor, por edhe funksional - në qytetet më të mëdha dhe më të zhvilluara është më e lehtë të arrihen rezultate në fushën e teknologjive të reja (të gjelbra, rrethore, dixhitale) dhe aty ka shumë gjasa të hidhen hapat e parë dhe për t'i dhënë një shtysë zhvillimit të gjithë territorit.

Zonat mbivendosen/ndërpriten mbi njëra-tjetrën. Qytetet e ndryshme dhe territoret përreth bien në disa zona të ndryshme në të njëjtën kohë, gjë që përcakton profilin e tyre për sa i përket intensitetit të ndërhyrjeve/masave të ndryshme.

Figura № 1.2-3 Zonat e identifikuar të ndërhyrjes intensive ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut në STMI 2021-2027

Objektivi strategjik: Arritja e zhvillimit të integruar territorial me fokus në konkurrencën dhe zhvillimin e turizmit.

Objektivi specifik 1.1: Rritja e konkurrencës së ekonomisë lokale dhe përmirësimi i mjedisit të biznesit:

Masa 1.1.1. Veprimet që synojnë rritjen e kapaciteteve prodhuese të SME-ve për t'u bërë më të gjelbra, më dixhitale dhe më konkurruese (modernizimi teknologjik);

Masa 1.1.2. Veprimet që synojnë përmirësimin e kapaciteteve të njohurive të NVM-ve për të vepruar në një mjedis më të gjelbër, më dixhital dhe më konkurrues (përvetësimi i njohurive dhe aftësive të reja, përfshirë qasjen në financat e jashtme);

Masa 1.1.3. Veprimet që synojnë ndërtimin e një procesi efektiv të zhvillimit të produktit (ai përfshin të gjithë hapat e nevojshëm për të çuar një produkt nga koncepti në disponueshmërinë e tregut) dhe arritjen e tregjeve të reja (marketing, sipërmarrje, ndërkombëtarizim);

Objektivi specifik 1.2: Zhvillimi i një produkti turistik tërheqës për të gjitha stinët me anë të zgjidhjeve të zgjuara që sigurojnë akses dhe pjesëmarrje universale.

Masa 1.2.1. Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe lidhjes së infrastrukturës së transportit dhe inxhinierisë me anë të një sistemi të lëvizshmërisë alternative, duke përfshirë një rrjet të korsive për biçikleta, rrugë pyjore dhe fshatare 'të papastërta', helipadat, etj.;

Masa 1.2.2. Zhvillimi dhe tregtimi i produkteve të integruara turistike rajonale të përshtatshme për aktivitete të ndryshme nëpërmjet përfshirjes së trashëgimisë kulturore dhe historike dhe pasurive natyrore; përpjekjet e përbashkëta për diversifikimin e formave të shërbimeve turistike dhe realizimin e turizmit gjithësezonal në rajonin BNK;

Masa 1.2.3. Zhvillimi i paketave financiare të synuara të integruara për mbështetjen e aktivitetit të biznesit dhe krijimin e SME-ve të reja në turizëm me fokus në bizneset familjare dhe ofrimin e produkteve turistike vendase: turizmi i verës dhe gustatorit, eko-turizmi rural, turizmi i çiklizmit, gjuetia dhe peshkimi, off-road turizmi etj.;

Masa 1.2.4. Krijimi i një rrjeti të përbashkët vendndodhjesh për realizimin e koncepteve si 'shkolla e gjelbër', 'në vend', 'vizita me...', 'bërë nga...', etj.;

Masa 1.2.5. Përpunimi dhe zbatimi i masave të përbashkëta për uljen e cenueshmërisë së shërbimeve në sektorin e turizmit ndaj efekteve të situatave pandemike dhe epidemike; promovimi i zhvillimit të turizmit shëndetësor dhe rekreativ: produkte dhe shërbime që lidhen me ushtrimet fizike, sportet në natyrë, forcimin e sistemit imunitar dhe përmirësimin e gjendjes shëndetësore nëpërmjet procedurave të banjës, terapisë klimatike, terapisë me baltë; kombinimi i pushimeve të shkurtra të llojeve të ndryshme me udhëtime individuale;

1.3. Alternativat ndaj PBNK dhe STMI

Draft programi dhe strategjia nuk përmbajnë alternativa.

1.4. Lidhja e PBNK dhe STMI me planet, programet dhe strategjitë e tjera përkatëse

Projektet e PBNK dhe STMI 2021 - 2027 lidhen me planet, programet dhe strategjitë:

- në nivel evropian dhe ndërkombëtar;
- në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal (që i përkasin fushëveprimet territorial të programit dhe strategjisë në Republikën e Bullgarisë dhe Republikën e Maqedonisë së Veriut).

Në pikën 1.4. të Raportit të Vlerësimit Mjedisor, shqyrtohen dhe analizohen planet, programet dhe strategjitë përkatëse dhe shënohen ato që përcaktojnë synimet për mbrojtjen e mjedisit (për to është bërë një analizë e zgjeruar).

1. Gjendja aktuale e mjedisit dhe zhvillimi i mundshëm pa aplikimin e PBNK dhe STMI

1.1. Gjendja aktuale e mjedisit

Pika 2.1 e Raportit të Vlerësimit Mjedisor jep informacion mbi gjendjen e komponentëve dhe faktorëve mjedisorë në këtë moment (për të përcaktuar gjendjen aktuale, tendencat pozitive dhe/ose negative të vërejtura, të cilat janë të rëndësishme të merren parasysh si në vlerësimin e ndikimit të PBNK dhe STMI, dhe në zbatimin e tyre të mëvonshëm). Gjendja e mjedisit ekzaminohet nga faktorë dhe komponentë, rezultatet kryesore të analizës janë si më poshtë:

1.1.1. Klima dhe ndryshimet klimatike

A. Karakteristikat klimatike

➤ Qarqet e Qustendilit dhe Blagoevgradit (Republika e Bullgarisë)

Qarku i Qustendilit

Zona i përket zonës klimatike kontinentale kalimtare të zonës klimatike kontinentale evropiane dhe në veçanti rajonit klimatik të Qustendil-Blagoevgradit. Trëndafili klimatik i erës karakterizohet nga mbrojtja nga pushtimet lindore dhe perëndimore, karakteristikë e transportit ajror zonal. Në dimër ka gjithsej rreth 30 ditë me temperatura nën 0 ° C. Temperaturat mesatare të janarit në rajon janë rreth intervalit +1 ÷ - 1 ° C.

Qarku i Blagoevgradit

Klima në qark përcaktohet nga kalimi ndërmjet rajoneve klimatike kalimtare-kontinentale dhe kontinentale-mesdhetare, me ndikim të fortë të klimës mesdhetare në rajonet jugore të qarkut. Karakterizohet nga vera të ngrohta deri të nxehta dhe dimër relativisht të butë, me një amplitudë më të vogël të temperaturës vjetore (rreth 22°C) dhe dy reshje maksimale - në fund të vjeshtës dhe pranverës.

➤ Rajonet verilindore, lindore dhe juglindore (Republika e Maqedonisë së Veriut

Rajoni Juglindor

Karakterizohet nga dy zona klimatike: klima tranzicionale-mesdhetare në një masë më të madhe ose më të vogël kontinentale, e cila i ofron rajonit një veçori specifike - vera të gjata të nxehta me temperatura të larta të dreqës dhe ulje të reshjeve vjetore, ulje të temperaturave të dimrit dhe erëra nga të gjitha drejtimet. Kjo zonë është rajoni më me diell në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Për shkak të ndikimeve mesdhetare nga Egjeu, kushtet klimatike në rajon karakterizohen nga reduktimi i reshjeve vjetore dhe temperaturat më të ulëta të dimrit.

Rajoni lindor

Klima në rajonin lindor është e thatë. Karakteristikë e kësaj klime janë verat e gjata dhe të thata, shpesh me temperatura deri në +41°C me dimër të butë e të lagësht, me raste të

rralla të temperaturave jashtëzakonisht të ulëta, të cilat mund të arrijnë -22°C . Ky është rezultat i kontaktit ndërmjet ndikimeve të klimës mesdhetare dhe asaj kontinentale.

Rajoni verilindor

Klima në rajonin verilindor është kryesisht e butë deri malore. Ndryshimet e temperaturës ndryshojnë sipas lartësisë dhe zakonisht çojnë në dimër mesatarisht të ftohtë, verë mesatarisht të nxehtë, pranverë të freskët dhe vjeshtë relativisht të ngrohta, të cilat në disa pjesë të rajonit janë për shkak të vendndodhjes gjeografike dhe disa ndikimeve nga deti Egje përmes lumit Kriva Reka.

B. Ndryshimi i klimës

Ndryshimi i klimës është një fakt për shkak të proceseve globale në shkallë të gjerë në hemisferën veriore dhe jugore. Ndikojnë kryesisht në regjimin e temperaturës së ajrit dhe të reshjeve, si dhe në ndryshimin e stinëve. Tendenca e përgjithshme është rritja e temperaturës globale të ajrit, rritja e avullimit dhe pakësimi i reshjeve, veçanërisht dimri dhe rritja e ngjarjeve ekstreme si përmbytjet, temperaturat e larta dhe zjarret e lidhura me to dhe të tjera.

Ndryshimet klimatike janë një kërcënim për rajonet, veçanërisht për ato pjesë ku bujqësia, turizmi, pylltaria dhe hidrocentralet janë të zhvilluara mirë, si në rajonin kufitar midis Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Të dy vendet pritet të goditen më rëndë nga ndryshimet klimatike, kryesisht nëpërmjet rritjes së temperaturave dhe reshjeve të dendura dhe rritjes së shpeshtësisë së ngjarjeve ekstreme si thatësi dhe përmbytjet.

Republika e Maqedonisë së Veriut në përgjithësi është karakteristika më pak e favorshme për cënueshmërinë dhe ndryshimet klimatike për shkak të mungesës së daljes në det. Zona kufitare është pjesë e një rajoni për të cilin është identifikuar shkalla e 6-të e cënueshmërisë ndaj ndryshimeve klimatike, sipas indeksit në mbarë BE-së.

Fatkeqësitë më të zakonshme hidrometeorologjike dhe natyrore në rajonin ndërkufitar (*Strategjia Kombëtare për Përshtatje ndaj Ndryshimeve Klimatike dhe Plani i Veprimit deri në vitin 2030* i Republikës së Bullgarisë dhe *draft Strategjia Kombëtare e Veprimit Afatgjatë për Ndryshimet Klimatike të Republikës së Maqedonisë së Veriut 2020-2050*) janë reshje dhe temperatura ekstreme, stuhi, përmbytje, zjarre pyjore, rrëshqitje dheu dhe thatësira. Numri i vdekjeve dhe viktimave për shkak të fatkeqësive natyrore është i konsiderueshëm, duke treguar ndjeshmëri ndaj kushteve të motit dhe klimës. Cënueshmëria e popullsisë dhe ekonomisë së të dy vendeve ndaj efekteve të ndryshimeve klimatike përkeqësohet nga niveli relativisht i lartë i varfërisë, shpërndarja e pabarabartë e popullsisë dhe pasojat e ndryshme të tranzicionit nga një ekonomi e kontrolluar nga shteti në një ekonomi të tregut të lirë. Ka prova në rritje se humbjet ekonomike nga fatkeqësitë e motit dhe klimës janë gjithashtu në rritje.

Parashikimet shkencore sugjerojnë se temperaturat mesatare do të rriten midis $1,8^{\circ}\text{C}$ dhe 4°C deri në vitin 2100, me rritjen në Evropë që pritet të jetë edhe më e lartë se mesatarja e parashikuar globale.

Hulumtimi i kryer nga Departamenti i Meteorologjisë i Institutit Kombëtar të Meteorologjisë dhe Hidrologjisë në Akademinë Bullgare të Shkencave parashikon një rritje të temperaturës vjetore të ajrit në Bullgari nga $0,7^{\circ}\text{C}$ në $1,8^{\circ}\text{C}$ deri në vitin 2020. Temperatura

edhe më të larta priten deri në vitin 2050 dhe 2080, me rritje të parashikuara përkatësisht 1,6°C në 3,1°C dhe 2,9°C në 4,1°C. Në përgjithësi, rritja e temperaturës pritet të jetë më e madhe gjatë stinës së verës (nga korriku deri në shtator).

Rritjet e pritura të temperaturave për Republikën e Maqedonisë së Veriut janë ndërmjet 1,0°C deri në vitin 2025, 1,9°C deri në vitin 2050, 2,9°C deri në vitin 2075 dhe 3,8°C deri në vitin 2100, ndërsa rënia mesatare e reshjeve është në intervalin prej -3% deri në vitin 2025, -5% deri në vitin 2050, -8% deri në 2075 në -13% deri në 2010 krahasuar me periudhën e referencës. Rritja më e madhe e temperaturës në Republikën e Maqedonisë së Veriut pritet gjatë stinëve të verës, për shkak të rënies së theksuar të reshjeve. Në dimër nuk do të ketë pothuajse asnjë ndryshim të reshjeve, por priten ndryshime në stinët e tjera.

Ndryshimet klimatike kërkojnë përshtatje adekuate dhe veprime të qëndrueshme për t'u integruar në projektet e ardhshme.

1.1.2. Cilësia e ajrit atmosferik

Analiza e të dhënave dhe vlerësimet e kushteve klimatike dhe meteorologjike në këto zona çojnë në përfundimet e mëposhtme për proceset dhe dukuritë me interes për gjendjen aktuale të mjedisit:

- *përqendrimet mesatare ditore të grimcave të imta të pluhurit (FDP_{10}) tejkalojnë përgjithmonë normën mesatare ditore.*
- *nuk ka tejkalime të përhershme të normave për mbrojtjen e shëndetit të njerëzve për ndotësit e tjerë të gazit.*

Burimet kryesore të ndotjes nga pluhuri janë:

- *përdorimi i lëndëve djegëse të ngurta (thëngjill dhe dru) në ngrohjen shtëpiake gjatë muajve të dimrit në vendbanime,*
- *aktivitetet e ndërtimit - emetimet e paorganizuara të pluhurit nga kantieret e hapura të ndërtimit,*
- *Aktivitetet bujqësore - emetimet e paorganizuara të pluhurit nga trualli i fryrë nga era gjatë punës në fusha të hapura,*
- *transporti rrugor - ri-subvencionimi i pluhurit nga rrugët e papastra dhe rrugët e paasfaltuara.*
- *zjarret pyjore dhe bujqësore - djegia e kashtës.*

1.1.3. Gjendja e ujit, zonat e mbrojtjes së ujit, rreziku nga përmbytjet

Sa i përket **Republikës së Bullgarisë** - për shkak të vendndodhjes gjeografike, qarkullimit atmosferik dhe peizazhit, bilanci ujqor është i pakënaqshëm në aspektin hapësinor dhe kohor. Për sa i përket burimeve ujore për frymë, vendi renditet i dyti në Gadishullin Ballkanik. Bullgaria gjithashtu përballet me sfida serioze për shkak të vendndodhjes dhe zonës së thatë, shpërndarjes së pabarabartë të burimeve ujore, amortizimit të sistemeve të furnizimit me ujë dhe ndërtimit të dobët të sistemit të kanalizimit. Ndërtimi i impianteve të trajtimit të ujërave të zeza po ngadalësohet në krahasim me sistemet e furnizimit me ujë dhe shumë ekosisteme ujore janë ende në rrezik.

Për **Republikën e Maqedonisë së Veriut**, të dhënat konfirmojnë se ndryshimet klimatike tashmë kanë një efekt negativ në tre aspekte të cilësisë së ujit:

- reduktimi i burimeve ujore, duke çuar në degradim të cilësive;
- temperatura të larta, duke çuar në një ulje të oksigjenit të tretur;
- për shkak të ndryshimeve klimatike, përdorimi i ujit, veçanërisht në bujqësi, rrit ndotësit që çlirohen në ujë.

Vlerësimi tregon një reduktim të ndjeshëm të burimeve ujore në vend në të ardhmen. Priten periudha të shpeshta të thata dhe ujëra me stuhi me intensitet në rritje.

Sasia e përgjithshme e ujit, veçanërisht në zonën ujëmbledhëse të lumit Vardar, pritet të zvogëlohet për rreth 18% deri në vitin 2100. Ngjarjet ekstreme si thatësira, temperaturat e larta dhe vërshimet pritet të rrisin nevojën për ujë të pijshëm. Nevoja për ujë të pijshëm për qytetin e Shkupit pritet të jetë deri në vitin 2100 rreth 30%. Ndryshimet klimatike pritet të rrisin nevojën për ujë vaditës.

1.1.4. Gjendja e nënsipërfaqes tokësore

Zhvillimi gjeologjik dhe tektonik i territorit në rajonet ndërkufitare të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Republikës së Bullgarisë kanë karakter të ngjashëm. Relievi modern është kryesisht malor, me lugina lumore, lugina dhe ultësira të formuara mirë. Proceset e erozionit janë karakteristike për pjesët e ngritura të relievit dhe depozitimi i materialit aluvial bëhet kryesisht në lugina, ultësira dhe pellgje ujore.

Si pjesë e Gadishullit Ballkanik, territoret ndërkufitare të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Republikës së Bullgarisë janë shumë të rrezikuara nga aktiviteti sizmik i pjesës së brendshme të tokës.

1.1.5. Gjendja e truallit

Trualli e qarqeve të Blagoevgradit dhe Qustendilit janë në gjendje të mirë ekologjike, si për nga rezervat e lëndëve ushqyese, ashtu edhe për nga ndotja me metale të rënda dhe metaloidë. Rritja e urbanizimit reflektohet në shkatërrimin e tokës bujqësore për qëllime jobujqësore. Ndotja ose shkatërrimi i mbulesës së truallit ka një natyrë lokale (njolla).

Trojet në rajonet verilindore, lindore dhe juglindore të Republikës së Maqedonisë së Veriut janë shumë të larmishme. Ato i nënshtrohen llojeve të ndryshme të ndikimeve, si: shkatërrimi i tokës jobujqësore si pasojë e rritjes së urbanizimit, industrisë/energjisë, transportit; erozioni, ndotja e truallit (deponitë, bujqësia, miniera), turizmi, përmytjet, zjarret në pyje etj. Pasojat e tyre janë: vulosja e truallit dhe ndryshimet në funksionet e truallit; Erozioni i truallit; ndotje lokale dhe difuze; acidifikimi i truallit; shkretim.

1.1.6. Gjendja e diversitetit biologjik

➤ *Qarqet Blagoevgrad dhe Qustendil (Republika e Bullgarisë)*

Pozita karakteristike gjeografike e vendit, e kombinuar me të kaluarën komplekse paleogjeografike dhe paleoklimatike, relievi dhe klima e larmishme, prania e pellgjeve të ujërave të ëmbla dhe aksesit në Detin e Zi, si dhe peizazhet dhe gjeosistemet e ndryshme të

formuara janë faktorët kryesorë që përcaktojnë diversitetin e pasur dhe habitatet natyrore në Bullgari.

Për sa i përket gjendjes së **bimësisë**, specieve dhe popullatave të tyre në zonën e konsideruar, faktorët kryesorë kufizues janë aktiviteti njerëzor që çon në ndryshim të drejtpërdrejtë/shkatërrim/dhe indirekt të kushteve mjedisore dhe fragmentim/ndikim të specieve (vulosja e truallit në lidhje me ndërtimin e lokacionet dhe infrastruktura, ndotja, ndryshimi i regjimit të ujit për shkak të kullimit ose ndërtimit të objekteve të bonifikimit). Duke qenë se ka zona turistike të zhvilluara në rajon, edhe fluksi turistik nuk është një faktor i parëndësishëm që ka një ndikim negativ në botën bimore. Pasojat e ndryshimeve klimatike - thatësira, zjarret në pyje dhe ngjarje të tjera ekstreme të motit - po bëhen gjithnjë e më të rëndësishme.

Shumëllojshmëria e **llojeve të kafshëve** dhe habitateve të tyre, shumë prej tyre të përfshira në Librin e Kuq të Republikës së Bullgarisë, tregon nevojën për një qasje specifike në menaxhimin e territorit në fjalë, për të ruajtur habitatet dhe ekosistemet e vlefshme që ato ruajnë. Habitatet, veçanërisht në malësi, janë më të cënueshme ndaj ndryshimit të klimës, me shumë të izoluara, të ndjeshme ndaj presioneve dhe ndikimeve antropogjene.

Një nga rrugët kryesore të migrimit të shpendëve shtegtarë kalon nëpër dy qarqe në Bullgari, si dhe në përfundim, në territorin kufitar të Republikës së Maqedonisë së Veriut: Via Aristotelis (Rruga Transballkanike) - përmes luginës së lumit Struma, Fusha e Sofjes dhe Gryka e Iskarit.

Figura 2.1.6-1 Rruga e migrimit të shpendëve shtegtarë Via Aristotelis (me të kuqe)

Është rruga kryesore e migrimit të shpendëve nga Evropa në Afrikë, duke kaluar përmes Bullgarisë Perëndimore dhe numri i dytë më i madh i shpendëve shtegtarë pas Via Pontica.

Rruga lidh Danubin me Detin e Bardhë, duke filluar nga cepi veriperëndimor i vendit në rajonin e Vidinit, duke kaluar përmes Ballkanit Vratsa. Prej aty, përmes grykës së Iskarit, kalon malet e Ballkanit dhe zbret në fushën e Sofjes. Prej këtu përgjatë luginës së lumit Struma arrin në Detin e Bardhë. Lugina e lumit Mesta përmendet shpesh si një degë e Via Aristotelis.

➤ **Rajonet verilindore, lindore dhe juglindore (Republika e Maqedonisë së Veriut)**

Edhe pse e vogël (25713 km²) dhe vend pa dalje në det, me pozicionin e saj në qendër të Gadishullit Ballkanik, Republika e Maqedonisë së Veriut është një nga pikat e nxehta të biodiversitetit në Evropë.

Sipas analizave të biodiversitetit, Republika e Maqedonisë së Veriut është në krye të listës së shteteve të quajtura “European Hotspots”. Biodiversiteti i madh i zonave gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut është rezultat i zhvillimit të saj të gjatë historik. Diferencimi i specieve autoktone, si dhe pushtimi i migrantëve të tjerë të zonës, luajtën një rol të rëndësishëm në gjenezën e tij. Natyrisht, jo të gjitha speciet dikur jetonin në zonë kanë mbijetuar. Shumë specie u zhdukën për shkak të kushteve të pafavorshme të jetesës. Prandaj, biodiversiteti i kohëve të fundit duhet studiuar, jo vetëm nga pikëpamja gjenetike, por edhe nga pikëpamja historike.

Në kuadër të programit në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si identifikim i zonave të rëndësishme **bimore** në anën e Republikës së Maqedonisë së Veriut, është e nevojshme të përmenden "Osogova", "Mali i Zi i Shkupit", "Pllaçkovica", zona "Judovi livadi" (në lindje të Pehçevës), ku rritet lulevesa e zakonshëm, Bogdancë, Ovçe Pole-Bogoslovec, Krivollak, Gryka e Demir Kapisë, Banjat e Negorcit, Monospitovskoto Blato, Liqeni i Dojranit, Belasica. Ekziston një numër i madh i specieve bimore të rëndësishme për ruajtjen e mbrojtjes (të përfshira në anekset e konventave ose listave ndërkombëtare).

Malet mbulojnë një pjesë shumë të madhe të shtrirjes territoriale të PBNK në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Prandaj, llojet e kafshëve karakterizohen nga shkallë të ndryshme të rëndësisë së ruajtjes për rajonin, shumica e të cilave përfshihen nën regjime të ndryshme në anekset e disa konventave ndërkombëtare për ruajtjen e diversitetit biologjik.

Zona e konsideruar ndërkufitare është jashtëzakonisht e pasur me specie bimore dhe shtazore, duke përfshirë statusin e lartë të ruajtjes në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, duke përfshirë një numër jo të vogël endemike dhe relikte (glaciale dhe terciare).

Kërcënimet kryesore për diversitetin e tij biologjik janë ndryshimi i kushteve natyrore të mjedisit si rezultat i zhvillimit të ardhshëm të infrastrukturës rrugore dhe të tjera lidhëse, ndotja, ndryshimet në regjimin e ujit, prerja e drurëve, turizmi, gjuetia pa leje, kurthe helmuese për të vlarë grabitqarët e mëdhenj, rrizhvimin në disa zona të destinuara për qëllime resorte dhe të tjera që lidhen me ndryshimin e habitatit dhe prek speciet e kafshëve specifike të habitatit.

1.1.7. Zonat e mbrojtura dhe territoret e mbrojtura

➤ Qarqet Blagoevgrad dhe Qustendil (Republika e Bullgarisë)

Zonat e mbrojtura të rrjetit ekologjik evropian Natura 2000

Natura 2000 është një rrjet pan-evropian i zonave të mbrojtura që synon të sigurojë mbijetesën afatgjatë të specieve dhe habitateve më të vlefshme dhe të rrezikuara të Evropës, në përputhje me marrëveshjet kryesore ndërkombëtare në fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe biodiversitetit.

Ai duhet të krijohet në të gjitha shtetet anëtare të Bashkimit Evropian dhe është një kërkesë për anëtarësimin e vendeve kandidate në bashkim.

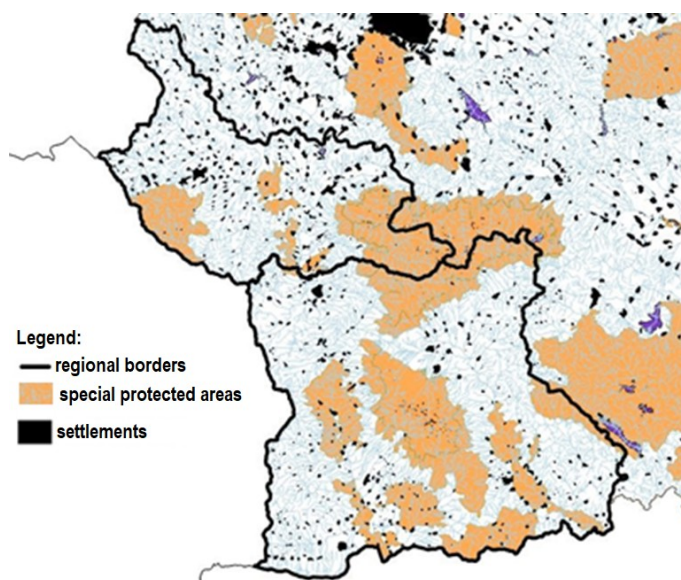

Vendndodhjet në rrjetin ekologjik përcaktohen në përputhje me dy direktivat kryesore mjedisore të Bashkimit Evropian - Direktivën 92/43/EEC për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunës dhe florës së egër (më tej referuar si Direktiva e Habitave) dhe Direktiva 2009 /147 /EA për ruajtjen e shpendëve të egër (në tekstin e mëtejshëm Direktiva për Zogjtë).

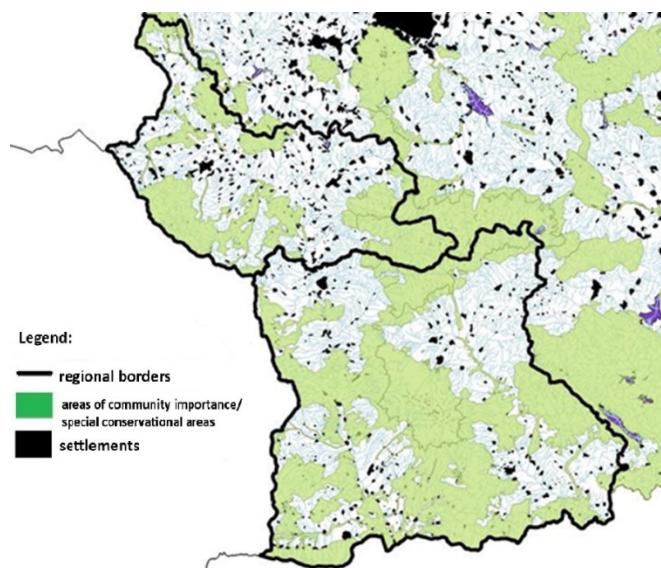
Në përgjithësi, pjesa bullgare e rrjetit ekologjik evropian Natura 2000 përbën 34,4% të shtrirjes territoriale të vendit, gjë që na rendit në vendet e para në Evropë në këtë drejtim.

Ka përfunduar procesi i dhënies së urdhrave në kuadër të LBD për shpalljen e zonave të mbrojtura për mbrojtjen e shpendëve të egër ("Zona të veçanta të mbrojtura" – ZVM), dhe aktualisht Bullgaria është në proces të përfundimit të dhënies së urdhrave për shpalljen e zonave të mbrojtura për habitate, zonat pa garanci përcaktohen si "Zonat me rëndësi komunitare" (ZRK), dhe zonat me një urdhër të kompletuar përcaktohen si "Zona të veçanta të konzervuara" (ZVK).

Territori i të dy qarqeve përfshin të gjithë ose një pjesë të gjithsej **40 zonave të mbrojtura** të rrjetit ekologjik "Natura 2000", të dhënat për të cilat janë paraqitur në dy figurat e mëposhtme:

Figura 2.1.7-1 Harta e ZVM-ve në qarqet Qustendil dhe Blagoevgrad

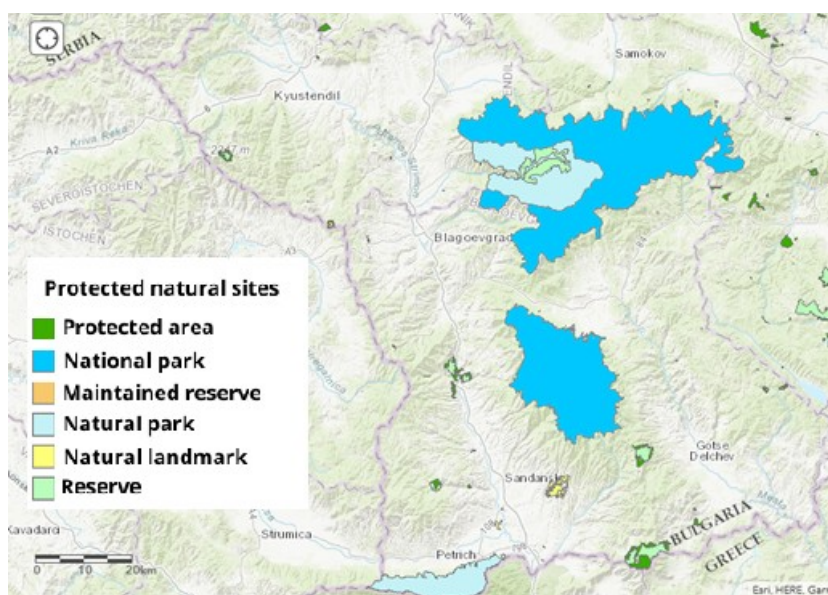

Figura 2.1.7-2 Harta e ZVM dhe ZVK në qarqet Qustendil dhe Blagoevgrad
Zonat e mbrojtura sipas Ligjit për Zonat e Mbrojtura (LZM)

Që nga viti 1933, kur u shpall zona e parë e mbrojtur në Bullgari - rezervati "Silkasia" në Stranxha, dhe në vitin 1934 parku i parë kombëtar në Gadishullin Ballkanik - "Vitosha", një politikë konsistente e zgjerimit dhe forcimit të rrjetit të zonave të mbrojtura. .

Zonat e mbrojtura dhe mbrojtja e tyre efektive kontribuojnë në zbatimin e një sërë konventash dhe marrëveshesh ndërkombëtare në të cilat Bullgaria është palë:

Figura më poshtë tregon vendndodhjen e të gjitha kategorive të zonave të mbrojtura në të dy territoret.

Figura 2.1.7-3 Harta e kategorive të zonave të mbrojtura në qarqet Blagoevgrad dhe
Qustendil

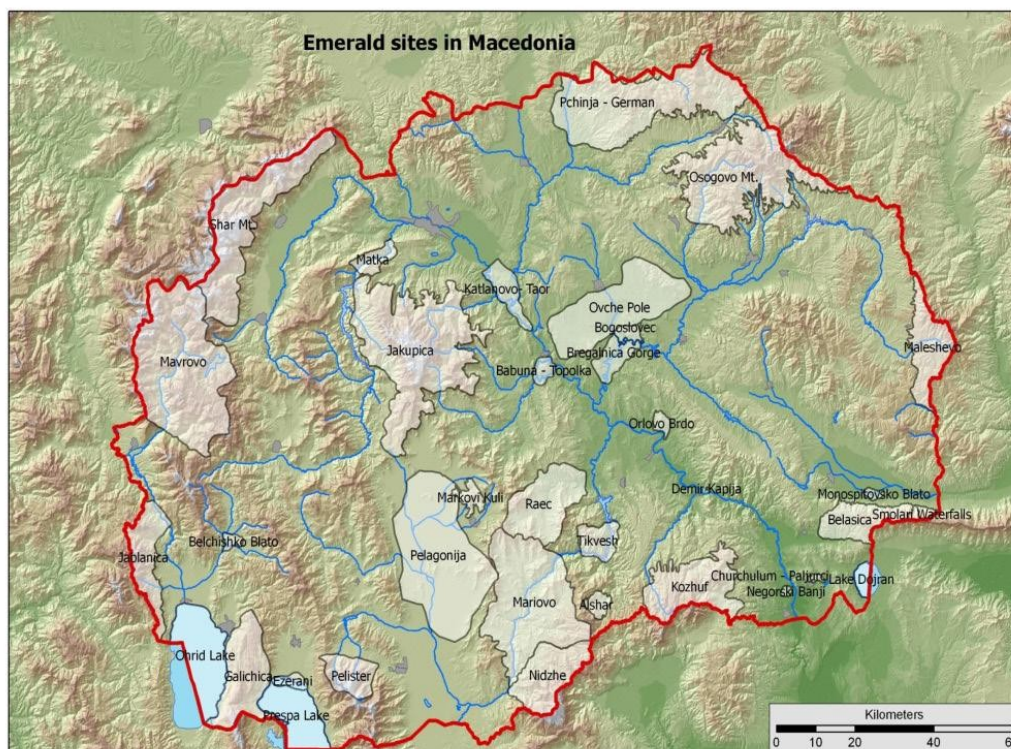
Gjithsej 58 zona të mbrojtura sipas Ligjit për Zonat e Mbrojtura bien në territorin e Qarkut të Blagoevgradit. Zonat e mbrojtura në qarkun Qustendil janë 23.

Vendet Ramsar

Shtirja territoriale e PBNK dhe STMI përfshin dy zona të mundshme Ramsar - Çokljovo blato (zona e mbrojtur), një pjesë e së cilës ndodhet në fshatin Bunovo, komuna Qustendil, dhe Shtatë Liqenet e Rilës (brenda Parkut Kombëtar Rila), të vendosura gjithashtu në Qarkun i Qustendilit, i cili gjithashtu duhet të merret parasysh për të parandaluar efektet negative, në zbatimin e programit dhe strategjisë.

➤ ***Rajonet verilindore, lindore dhe juglindore (Republika e Maqedonisë së Veriut)
Zonat e mbrojtura të propozuara të rrjetit ekologjik evropian Natura 2000 (Rrjeti Emerald dhe vendet me rëndësi ornitologjike - VRO)***

Meqenëse Republika e Maqedonisë së Veriut nuk është anëtare e BE, nuk ka lista të zonave të mbrojtura Natura 2000 të përcaktuara dhe të miratuara zyrtarisht nga Komisioni Evropian, por si kandidate ajo po përgatitet për procesin e identifikimit dhe propozimit të tyre duke përgatitur propozimet përkatëse. Në këtë drejtim, vendi ka adoptuar qasjen për të përdorur kryesisht territoret e krijuara të Rrjetit Emerald (Rrjeti Emerald - Rrjeti ekologjik për të ruajtur florën dhe faunën e egër dhe habitatet e tyre natyrore të Evropës), vendet e krijuara ornitologjikisht të rëndësishme në Birdlife si Bullgaria, si dhe vendet e rëndësishme të vendosura për bimët, pasi ato mbivendosen kryesisht.

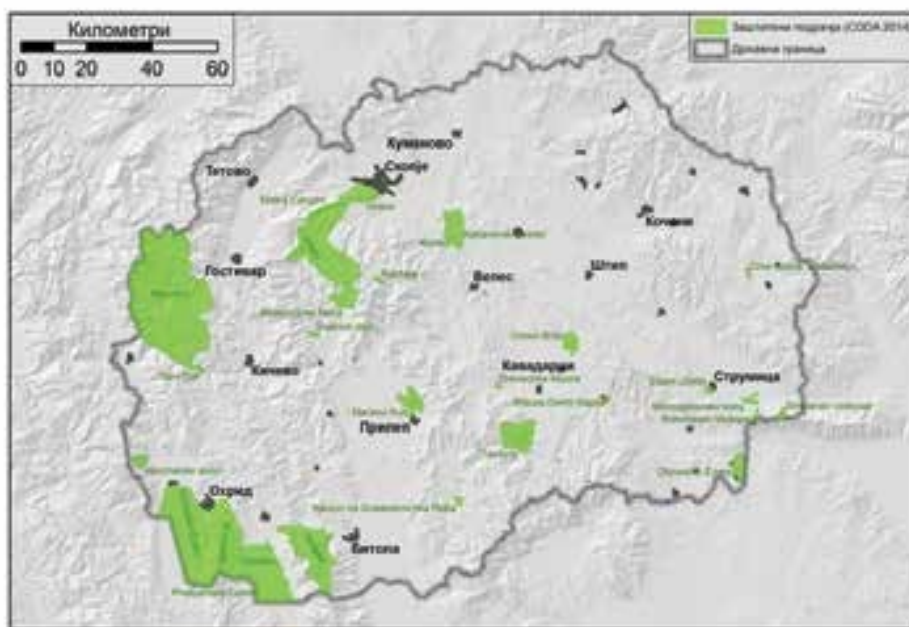
Figura 2.7.1-4 Rrjeti Nacional Emerald (2011 Projekti GEF/UNDP/MMJPH “Forcimi i qëndrueshmërisë ekologjike, institucionale dhe financiare të sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura të Maqedonisë”)

12 Zonat Emerald janë plotësisht, dy pjesërisht të mbrojtura në nivel kombëtar brenda kufijve të zonave të mbrojtura ekzistuese, ndërsa pjesa tjetër është jashtë rrjetit të zonave të mbrojtura.

Duhet pasur parasysh se miratimi përfundimtar i listave të zonave të mbrojtura të propozuara nga vendet candidate nga Komisioni Evropian është pjesë e diskutimeve gjatë të ashtuquajturve seminare biogeografike, të cilat janë pjesë e të ashtuquajturit Procesi Biogeografik Natura 2000. (Procesi). Nisur nga kjo, në këtë fazë, zonat e konsideruara më sipër me potencial për përfshirje në rrjetin e ardhshëm ekologjik Natura 2000 të Republikës së Maqedonisë së Veriut nuk duhet të konsiderohen si përfundimtare, por vetëm si hipotetike.

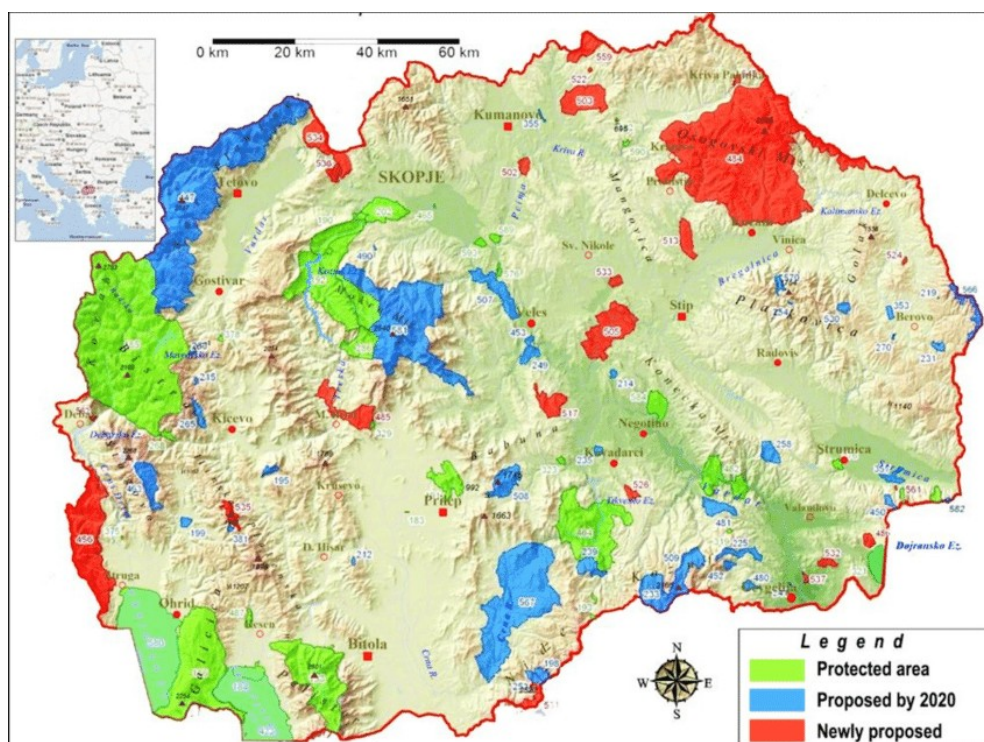
Zonat e mbrojtura sipas legjislacionit kombëtar të Republikës së Maqedonisë së Veriut

Kategorizimi i zonave të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë së Veriut është paraparë në Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës, pak a shumë i harmonizuar me UNRN. Emrat e kategorive janë ruajtur si ato nën kategorizimin e UNRN, ndoshta paksa të modifikuara ose të ndryshuara tërësisht. Sipas Ornat & Reines (2007), kategoritë e zonave të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë së Veriut klasifikohen si niveli 2 i harmonizimit me kategorizimin e UNRN, ose kategoritë janë praktikisht identike me ato të UNRN, megjithëse UNRN nuk përmendet në mënyrë specifike në ligjin kombëtar. Aktualisht, rrjeti i zonave të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë së Veriut përfshin 86 zona të shpallura nën kategorinë përkatëse të UNRN. Një hartë e zonave ekzistuese të mbrojtura kombëtare është dhënë në figurën vijuese.

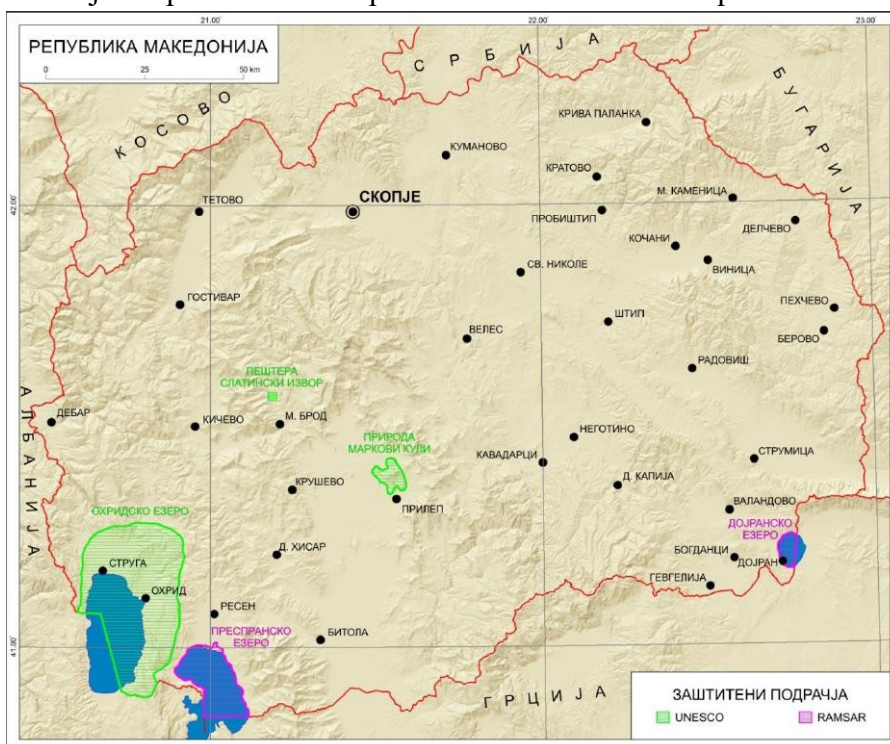
Figura 2.1.7-5 Harta e rrjetit aktual kombëtar të zonave të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Figura 2.1.7-6 Harta e rrjetit potencial të ardhshëm kombëtar të zonave të mbrojtura në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Në përputhje me detyrimet e Konventës për Moçalet e Rëndësisë Ndërkombëtare veçanërisht si Habitat i shpendëve ujorë (Ramsar, 1971), Lista Ramsar përfshin dy zona të mbrojtura të Republikës së Maqedonisë së Veriut: Liqeni i Prespës (1995) dhe Liqeni i Dojranit (2007). E dyta është e vendosur brenda fushëveprimit territorial të programit dhe është e ndarë ndërmjet Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Greqisë.

Figura 2.1.7-8 Vendet Ramsar në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Territori i zonës ndërkufitare është jashtëzakonisht i pasur me zona të vlefshme natyrore nën mbrojtje ligjore. Të gjitha aktivitetet duhet të jenë në përputhje me regjimet e menaxhimit sipas rregullores normative, akteve normative dhe administrative për shpalljen e territoreve dhe zonave të mbrojtura, si dhe me planet e menaxhimit të tyre.

1.1.8. Gjendja e peizazhit

Përveç legjislacionit kombëtar, Konventa Evropiane e Peizazhit luan një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e peizazhit. Objektivi kryesor i Konventës është ruajtja e trashëgimisë kulturore dhe natyrore evropiane, e cila përcakton pamjen e peizazhit pan-evropian.

Vendndodhja, relievi dhe veçoritë klimatike të zonës ndërkufitare kontribuojnë në praninë e diversitetit të madh të peizazhit. Mbizotërojnë peizazhet malore dhe luginore, si dhe antropogjene në krahasim me peizazhet natyrore. Konkretisht në zonën kufitare, përthithja e territorit dhe shkalla e urbanizimit është dukshëm më e ulët se në drejtimin e brendshëm të dy vendeve. Pasuria e zonës natyrore, duke përfshirë peizazhe të ndjeshme, vendos kërkesa të larta dhe shumë kufizime për aktivitetet që mund të kryhen në këtë zonë.

1.1.9. Statusi i mjeteve materiale

Gjendja e mjeteve materiale tregon nevojën për masa të synuara për të kapërcyer mangësitë kryesore të mëposhtme:

- Infrastruktura e pamjaftueshme e zhvilluar dhe e mirëmbajtur për qasje në vendet kulturore dhe historike dhe monumentet natyrore;
- Veprimet e përbashkëta të pamjaftueshme në fushën e shkëmbimit të trashëgimisë kulturore;
- Infrastruktura e pazhvilluar sa duhet që i referohet zgjidhjeve miqësore me mjedisin, alternative dhe të gjelbra për përmirësimin e mjedisit urban dhe rural dhe plotësimin e nevojave të rajonit për një standard të lartë jetese.
- Lidhja dhe dixhitalizimi i pamjaftueshëm i informacionit dhe komunikimit
- Dallimet në sistemet administrative dhe qasjet për mbrojtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore;
- Niveli i ulët i sigurisë së informacionit dhe ndërgjegjësimit;

Nga ana tjetër, analiza tregon praninë e një potenciali të jashtëzakonshëm për zhvillimin e infrastrukturës ndërkufitare dhe krijimin e zonave me funksione të ndryshme - kulturë, mjedis, turizëm dhe rekreacion, sport, shëndetësi, shërbime sociale, punë dhe punësim, d.m.th. potencial për zhvillimin e zonave multifunksionale ndërkufitare në mbështetje të një rajoni më të lidhur dhe konkurrues.

1.1.10. Trashëgimia kulturore dhe historike, duke përfshirë trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike

Zona ndërkufitare është e pasur me vlera kulturore, për të cilat duhet të sigurohet mbrojtja dhe mirëmbajtja e duhur. Ato përcaktojnë potencialin e lartë për zhvillimin e turizmit kulturor, i cili nga njëra anë do të japë një kontribut të rëndësishëm në sigurimin e burimeve financiare për ruajtje, dhe nga ana tjetër - do të kontribuojë në zhvillimin e punësimit shtesë, të ardhurave shtesë dhe përmirësimin e cilësinë e jetës së banorëve vendas.

1.1.11. Gjendja në lidhje me faktorët fizikë të dëmshëm

Nga faktorët fizikë të dëmshëm, zhurma ka rëndësinë më të madhe për rajonin - vlera të rritura konstatohen kryesisht në qytete, në territorin e të dy vendeve. Për territorin bullgar nivelet e rritura të zhurmës janë kryesisht për shkak të transportit. Për Republikën e Maqedonisë së Veriut janë konstatuar tejkallime për terrene afër prodhimit, sipas të dhënave në dispozicion.

Nuk u raportuan tejkallime apo probleme për faktorët e tjerë fizikë të dëmshëm.

1.1.12. Gjendja dhe menaxhimi i mbeturinave

Për territorin brenda fushëveprimit të Republikës së Bullgarisë: Metoda kryesore e trajtimit të mbeturinave të përziera komunale është deponimi, me trende pozitive në zvogëlimin e sasisë së mbeturinave të deponuara me futjen e objekteve të para-trajtimit. Problemet kryesore janë mungesa e instalimeve dhe objekteve për rikuperimin e mbeturinave ndërtimore dhe depozitimi i parregulluar i mbeturinave shtëpiake dhe ndërtimore.

Për territorin në kuadër të Republikës së Maqedonisë së Veriut: Menaxhimi i mbeturinave në zonat e planifikimit mund të karakterizohet si joefikas dhe i penguar nga mangësi serioze, duke përfshirë: ndërgjegjësimin e ulët të publikut, mungesën e konsensusit për vendndodhjen e deponive rajonale për mbeturina jo të rrezikshme, mungesën e kërkesave më strikte për gjeneruesit e mbeturinave, duke çuar në efekte të padëshiruara të vazhdueshme në mjedis dhe shëndetin e njeriut.

1.1.13. Kimikatet e rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha

Në zonën ndërkufitare që i nënshtrohet PBNK dhe STMI ka edhe ndërmarrje ekzistuese me potencial rreziku të ulët dhe të lartë për një aksident të madh dhe informacioni për vendndodhjen dhe parametrat e tyre nuk është publik.

Gjatë zbatimit të aktiviteteve dhe masave sipas PBNK dhe STMI në lidhje me ndërtimin e vendeve dhe infrastrukturës, është e nevojshme të merren parasysh ndërmarrjet ekzistuese në zonë, që kryejnë aktivitete për ruajtjen/prodhimin/përdorimin e kimikateve dhe përzierjeve të rrezikshme në sasi që përbëjnë një rreziku i aksidenteve të mëdha.

1.1.14. Gjendja shëndetësore e popullatës

Sipas të dhënave të paraqitura për të gjithë zonën ndërkufitare të PBNK dhe STMI, shpopullimi vazhdon me karakteristika kryesore - lindshmëria e ulët, vdekshmëria e

përgjithshme e lartë dhe proceset migratore, të cilat çojnë në rritje negative natyrore të popullsisë. Ruajtja e këtyre vlerave negative të rritjes natyrore është rezultat i plakjes së popullsisë dhe ndryshimeve në qëndrimet e saj riprodhuese, kjo e fundit kryesisht për shkak të standardit të ulët të jetesës.

Për qarqet në Republikën e Bullgarisë është konstatuar se, ndryshe nga qarku i Blagoevgradit, treguesit për qarkun e Qustendilit janë më të pafavorshëm se mesatarja kombëtare.

Tendencat në rajonin lindor janë më të pafavorshmet për rajonet në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Në të dyja vendet, vdekshmëria sipas shkakut zë vend prijës për sëmundjet e qarkullimit të gjakut, e ndjekur nga neoplazitë, dhe për Republikën e Maqedonisë së Veriut në vendin e tretë janë sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes, të cilat mund të shoqërohen me përkeqësim të cilësisë së ajrit.

Për Republikën e Bullgarisë - në qarkun e Blagoevgradit, në vendin e parë në morbiditetin e shtruar në spital janë sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes, dhe në Qustendil - në vendin e tretë. Për Republikën e Maqedonisë së Veriut nuk ka statistika zyrtare publike për morbiditetin dhe morbiditetin.

Nga analiza e faktorëve të rrezikut për shëndetin e njerëzve për rajonin ndërkufitar në radhë të parë janë ndotja e ajrit dhe rritja e niveleve të zhurmës në disa qytete të të dy vendeve. Për Republikën e Maqedonisë së Veriut rrezik shtesë është mungesa dhe cilësia e pakënaqshme e ujit të pijshëm në disa vendbanime, gjendja aktuale e menaxhimit të mbeturinave komunale (tendencat për të formuar një numër të konsiderueshëm të deponive të parregulluara dhe përdorimi i deponive komunale që nuk plotësojnë kërkesat rregullatore). Rreziqet që lidhen me ndryshimet klimatike po bëhen gjithnjë e më të rëndësishme për të gjithë rajonin ndërkufitar.

1.2. Zhvillimi i mundshëm i mjedisit pa aplikimin e PBNK dhe STMI

Bazuar në analizën e të dhënave nga karakteristikat mjedisore në **pikën e mëparshme 2.1 të RVM-së**, tabela e mëposhtme vlerëson zhvillimin e aspekteve mjedisore pa aplikimin e PBNK dhe STMI sipas komponentëve dhe faktorëve të mjedisit, duke përfshirë shëndetin e njeriut. Në këtë mënyrë u vlerësua ndikimi i “alternativës zero”, dmth. refuzimi për të zbatuar PBNK dhe STMI.

Tabela 2.2-1 zhvillimi i mundshëm i mjedisit pa aplikimin e PBNK dhe STMI

Komponentët dhe faktorët mjedisorë	Zhvillimi pa aplikim të PBNK dhe STMI
Klima dhe ndryshimet klimatike	Burimet ekzistuese dhe ato të reja të gazeve serrë do të rrisin emetimet e tyre, por nivelet e tyre do të jenë të papërfillshme, si për të dy vendet ashtu edhe në nivel global. Gjatë tre dekadave të fundit, emetimet e gazeve bazë serrë (GHG) kanë pasur tendencë të ulen. Ky trend pritet të vazhdojë pa zbatimin e PBNK dhe STMI.

<i>Komponentët dhe faktorët mjedisorë</i>	<i>Zhvillimi pa aplikim të PBNK dhe STMI</i>
Ajri atmosferik	Pa zbatimin e PBNK dhe STMI modernizimi i ndërtesave ekzistuese dhe ndërtimi i ndërtesave të reja, instalimet me efikasitet energjetik, rehabilitimi i rrugëve ekzistuese dhe ndërtimi i rrugëve të reja, ndërtimi i zonave të gjelbra për reduktimin e ndotësve të gazit dhe pluhurit do të vonohet. Zhvillimi ekonomik i rajonit ndërkufitar është duke u ngadalësuar, do të mungojnë përfitimet për financim dhe investime shtesë, si dhe përthithja e fondeve nga Bashkimi Evropian, përkatësisht - përmirësimi i kushteve të punës, përmirësimi i cilësisë së jetës, stili i jetesës së shëndetshme, përkatësisht sigurimi i ambientit të këndshëm, ruajtja e natyrës së pasur në bazë të zhvillimit të qëndrueshëm të mjedisit.
Ujërat sipërfaqësore	Shumica e synimeve, vizioneve, prioriteteve, synimeve specifike dhe strategjike kanë ndikim pozitiv në ujërat sipërfaqësore. Në rast të mos aplikimit të PBNK dhe STMI, zhvillimi i ujërave sipërfaqësore do të jetë i pafavorshëm sepse: - Nuk do të ketë ndikim pozitiv nga kohezioni territorial, një rajon kufitar më i gjelbër dhe më i lidhur; - Nuk do të ketë bashkëpunim të ndërsjellë, i cili mund të sjellë efekte negative në ujërat sipërfaqësore. - do të ulet kontrolli mbi iniciativat e planifikuara turistike.
Ujërat nëntokësore	Nuk pritët zhvillim
nënsipërfaqja e tokës	Nuk pritët zhvillim
Trualli dhe përdorimi i tokës	Moszbatimi i PBNK dhe STMI ka një ndikim më pak të favorshëm se zbatimi i tyre, pasi do të mungojnë mundësitë për financimin e aktiviteteve dhe masave që lidhen me kontrollin e proceseve që çojnë në degradimin e truallit në zonat urbane (vulosje, ndotje, erozion). dhe mjedisi ekstraurban (shkatërrimi i lëndës organike të truallit për shkak të: dëmtimit mekanik të integritetit të profilit të tokës; ngjeshjes; përkeqësimi i mikrobocenozës së truallit në regjimin e prishur të ujit, ajrit dhe nxehtësisë së truallit, zjarreve dhe përmytjeve).
Bimësia dhe fauna	Nuk pritët zhvillim
Zonat territoriale mbrojtura	Nuk pritët zhvillim
Peizazhi	Tendencat do të mbeten të njëjta si në këtë moment - do të thellohen problemet që lidhen me deponitë e parregulluara, mungesa e sipërfaqeve të

Komponentët dhe faktorët mjedisorë	Zhvillimi pa aplikim të PBNK dhe STMI
	mjaftueshme të gjelbra në mjedisin urban.
Mjetet materiale	<p>Në rast të mos aplikimit të PBNK dhe STMI, zhvillimi i mjeteve materiale do të jetë i pafavorshëm sepse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuk do të ketë ndikim pozitiv nga kohezioni territorial dhe arritja e një rajoni kufitar më të ndërlidhur; - Nuk do të ketë ndikim pozitiv për të arritur një rajon ndërkufitar më të gjelbër me lëvizshmëri të përmirësuar dhe infrastrukturë alternative të zhvilluar - Nuk do të realizohen mundësitë e identifikuar për zhvillimin e ngjarjeve turistike dhe kulturore, dhe rrjedhimisht stimulimin e ekonomisë lokale, zhvillimin e balancuar dhe arritjen e konkurrencës së mjedisit të biznesit.
Trashëgimia kulturore-historike	Nuk pritët zhvillim, dhe përfitimet për mbrojtje, promovim, përfshirë edhe rritjen dhe diversifikimin e burimeve të të ardhurave për territoret brenda objektit të PBNK dhe STMI.
Faktorët fizikë të dëmshëm	<p>Moszbatimi i PBNK dhe STMI do të çojë në vazhdimin e tendencave për emetime më të larta të zhurmave të emetuara nga transporti rrugor. Mundësia për financimin dhe zbatimin e aktiviteteve që lidhen me arritjen e prioritetëve dhe objektivave të përcaktuara nga dy dokumentet nuk do të përdoret.</p> <p>Nuk pritët asnjë ndryshim në tendencat në lidhje me faktorët e tjerë të dëmshëm fizikë.</p>
Mbeturina	Moszbatimi i PBNK dhe STMI ka një ndikim më pak të favorshëm se zbatimi i tyre, pasi mundësitë për financimin e aktiviteteve dhe masave që lidhen me kontrollin e ndotjes, futjen e modeleve të ekonomisë rrethore dhe rikuperimin e mbeturinave janë identifikuar si të pranueshme.
Kimikatat e rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha	Nuk pritët asnjë ndryshim në gjendjen e menaxhimit të kimikateve të rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha.
Gjendja shëndetësore e popullatës dhe rreziku shëndetësor	Pa zbatimin e PBNK dhe STMI, do të ketë një stagnim të vazhdueshëm në zhvillimin e gjendjes socio-ekonomike në zonat ndërkufitare. Do të ruhet tendenca e shpopullimit të vendbanimeve në zonat ndërkufitare të studiuara, thellimi i rritjes negative të popullsisë dhe përkeqësimi i vazhdueshëm i gjendjes shëndetësore dhe demografike. Përmirësimi i cilësisë së jetës në një mënyrë të shëndetshme zhvillimi dhe një mjedis të pastër është kryesisht reciproke në ofrimin e mbështetjes financiare nga BE-ja dhe burime të tjera (të cilat janë të pamjaftueshme në nivel lokal).

2. Karakteristikat e mjedisit për territoret që ka të ngjarë të ndikohen ndjeshëm nga zbatimi i PBNK dhe STMI

PBNK dhe STMI do të zbatohen brenda fushës së specifikuar gjeografike:

- *Republika e Bullgarisë*: 2 qarqe NNTS III: Blagoevgrad dhe Qustendil;
- *Republika e Maqedonisë së Veriut*: 3 Rajonet NNTS III: Verilindore, Lindore dhe Juglindore.

Rrjedhimisht, ndikimet mjedisore do të realizohen edhe në këtë shtrirje territoriale. Disa nga aktivitetet dhe masat që nuk janë të natyrës investuese - masat e buta (mbështetje për strategji dhe plane të përbashkëta, kryerja e vlerësimeve të specializuara, trajnime etj.) nuk kanë potencial të ndikojnë në mjedis.

Veprimtaritë dhe masat e natyrës investuese - masa të forta - në pjesën më të madhe, me përjashtim të projektit strategjik për pikën kufitare Klepalo, janë pak të detajuara - pa një vendndodhje, parametra, shtrirje dhe aktivitete shoqëruese specifike, prandaj, duke marrë parasysh llogari mbi parimin e parandalimit dhe merret parasysh i gjithë territori brenda fushëveprimit të PBNK dhe STMI.

Në lidhje me ndikimin e mundshëm të rëndësishëm të komponentëve dhe faktorëve mjedisorë pritet:

Ajri atmosferik dhe ndryshimet klimatike

Nuk priten pasoja të rëndësishme nga ndikimi si në ajër ashtu edhe në klimë si rezultat i aktiviteteve për zbatimin e PBNK dhe STMI dhe prioritetëve përkatëse, objektivate specifike, aktiviteteve/investimeve, objekteve të mbështetjes dhe as nuk pritet të gjenerojë emetime të reja të konsiderueshme të substancave të dëmshme, duke përfshirë gazrat serrë, në zbatimin e aktiviteteve dhe masave të pranueshme. Përkundrazi, aktivitetet/masat e parashikuara në të tre objektivat specifike të PBNK-së lidhen si me përmirësimin e cilësisë së ajrit të rajonit ndërkufitar ashtu edhe me përshtatjen e qëndrueshme ndaj ndryshimeve klimatike.

Uji

Në lidhje me *ujërat sipërfaqësore, mbrojtjen e ujit dhe zonat me rrezik nga përmytjet*, nuk ka zona që ka të ngjarë të preken ndjeshëm nga zbatimi i PBNK dhe STMI në të dy vendet. Më poshtë janë ndikimet e vogla të mundshme që mund të ndodhin:

Republika e Bullgarisë

Analiza tregon se problemet e mëposhtme të rëndësishme mund të kenë peshën më të madhe për përkeqësimin e gjendjes së trupave ujorë sipërfaqësorë në rajonin e Egjeut Perëndimor në zbatimin e PBNK dhe STMI.:

Ndotja e ujit nga shkarkimi i ujërave të zeza shtëpiake të patrajuara nga vendet që i nënshtrohen PBNK dhe STMI - nga rrjetet e kanalizimeve dhe që nuk janë në përputhje me impiantet e trajtimit të ujërave të zeza në Direktivat 91/271/EEC. Rezultatet e monitorimit të kryer në periudhën 2010-2014 tregojnë se 25% e trupave ujorë sipërfaqësorë në rajonin e Egjeut Perëndimor janë në gjendje më të keqe se të mirë për sa i përket elementëve cilësorë biologjikë dhe treguesve bazë fiziko-kimikë, që do të thotë se kanë një vërehen ndikime të

drejtpërdrejta negative nga ndotja me lëndë ushqyese (azoti dhe fosfor) ose devijime nga normat e vendosura për parametrat biologjikë dhe fiziko-kimikë që lidhen me ndotjen organike. Rrjetet e ujërave të zeza nga zonat e banuara përbëjnë 80-90% të ngarkesës totale për azot dhe fosfor, si dhe treguesit përkatës për ndotjen organike (kërkesa biologjike dhe kimike për oksigjen).

Shkarkimi i ujërave të zeza industriale nga vendet brenda objektit të PBNK dhe STMI. Ndotja kimike e trupave ujqorë sipërfaqësorë ka ndikim të drejtpërdrejtë në statusin/potencialin e tyre ekologjik për sa i përket përmbajtjes së ndotësve specifikë dhe statusit të tyre kimik - prania e substancave prioritare. Rezultatet e monitorimit të kryer në periudhën 2010 - 2014 tregojnë se në rajonin e Egjeut Perëndimor 4,4% e trupave ujqorë sipërfaqësorë janë në gjendje të keqe ekologjike, të shkaktuar nga shkarkimi i burimeve industriale. Ndotësit tipikë specifikë që gjenden mbi standarde të caktuara të cilësisë mjedisore janë bakri, zinku dhe cianidet. Substancat prioritare që shkaktajnë status të dobët kimik janë kadmiumi, plumbi dhe nikeli.

Bujqësia (bujqësia dhe blegtoria) nuk i nënshtrohet PBNK dhe STMI, por ndërtimi i planifikuar i zonave të gjelbra, i shoqëruar me plehërimin dhe përdorimin e pesticideve mund të arrijë një efekt kumulativ me ndotjen e disponueshme – 5,5% të trupave ujqorë sipërfaqësorë në shtrirjen territoriale të rajonit të Egjeut Perëndimor.

Nxjerrja e ujit dhe ndryshimi i rrjedhjes së ujërave sipërfaqësore gjatë aktiviteteve turistike të parashikuara në PBNK. Përdorimi i tepërt i ujit nga lumenjtë dhe digat mund të ndikojë në daljen e ujërave sipërfaqësore gjatë akumulimit me efekt të hidrocentraleve të vogla me derivim të ndërtuar.

Ndikimi negativ i aktiviteteve në rast të mospërputhjes me kërkesat në zonat mbrojtëse të ujit, veçanërisht kur nuk janë përcaktuar zonat e mbrojtjes sanitare për ujin e pijshëm;

Ndikim negativ në lokacionet e ndërtuara nën PBNK dhe STMI, në rast të mospërputhjes me kërkesat në shtrirjen e zonave të përcaktuara me rrezik të konsiderueshëm potencial nga përmbajtjet.

Republika e Maqedonisë së Veriut

1. Ndërtimi i zonave industriale nën PBNK dhe STMI, në prani të cenueshmërisë ndaj ujërave sipërfaqësore;
2. Prania e nivelit relativisht të lartë të lumenjve të ndotur në rast të trajtimit të pamjaftueshëm dhe mungesës së trajtimit në zonat rurale;
3. Ndërtimi i lokacioneve të PBNK dhe STMI në zonat me ujë të pijshëm të pamjaftueshëm dhe sisteme të vjetruara të furnizimit me ujë;
4. Zonat me rrezik relativisht të lartë nga përmbajtjet;
5. Zonat me rrezik të mbipërdorimit të burimeve turistike, përfshirë erozionin;
6. Efektet e padëshiruara në zonat e mbrojtjes sanitare për furnizimin me ujë të pijshëm dhe amvisëri, duke përfshirë edhe kur të tilla nuk janë përcaktuar;
7. Ndotja e trupit ujqor sipërfaqësor ndërkufitar të lumit Strumeshnica dhe trupave të tjerë me nitrate në zonën e cenueshme "Zona Jugperëndimore";

8. Ndotja e lumit Strumeshnica/Strumica dhe trupave të tjerë me ujëra të zeza shtëpiake nga vendbanimet/zonat e ndjeshme/;
9. Ndikimi i PBNK dhe STMI në zonat e mbrojtjes së ujit në zonat e mbrojtura. Shumica e dobësive dhe ndikimeve manifestohen në territoret e të dy vendeve.

Ujërat nëntokësore

Nuk pritet asnjë ndikim domethënës i trupave ujqorë nëntokësorë, përfshirë ndërkufitarët, gjatë zbatimit të PBNK dhe STMI, pasi aktivitetet dhe masat e parashikuara nuk lidhen me ndikimet në komponent.

Nënsipërfaqja e tokës

PBNK dhe STMI nuk parashikojnë masa dhe aktivitete që lidhen me përdorimin ose ndikimin e rëndësishëm në brendësi të tokës.

Programi përfshin një projekt strategjik lidhur me ndërtimin - projektin për pikën kufitare Klepalo, pjesë e të cilit do të jetë ndërtimi i një seksioni të ri rrugor. Për të parandaluar proceset e erozionit dhe fenomenet e tjera negative gjeologjike - rrëshqitjet e dheut, duhet të përgatitet projekti i zonës dhe të merren parasysh rezultatet e studimeve të detajuara hidrogeologjike (që kërkohet nga legjislacioni i Republikës së Bullgarisë).

Trojet dhe përdorimi i tokës

Nuk ka territore në të cilat tokat dhe trojet do të preken ndjeshëm nga zbatimi i PBNK dhe STMI në të dy vendet, përveç atyre që lidhen me zbatimin e *Projektit Strategjik: Ngritja e një pike të re kufitare "Klepalo" Bullgari dhe Republika e Maqedonisë së Veriut*.

Zbatimi i dy lokacioneve - një kalim i ri kufitar dhe infrastrukturë e re rrugore, do të arrijë një lidhje më të madhe midis dy vendeve, do të lehtësojë qarkullimin e transportit dhe shkëmbimin e mallrave, si dhe zhvillimin ekonomik të zonave kufitare.

Ndikimi në troje gjatë ndërtimit do të jetë lokal dhe i drejtpërdrejtë, i shprehur në: cenim mekanik të integritetit të profilin të dheut në zonat e veprimtarive të gërmimit gjatë ndërtimit të objekteve të reja, ngjeshjes dhe vulosjes (parkime, infrastrukturë shërbimi etj.).

Është e detyrueshme që në *projektimin* e lokacioneve të reja të përfshihen aktivitetet dhe masat e nevojshme për mbrojtjen e burimeve të truallit dhe bonifikimin për të parandaluar shfaqjen e proceseve të erozionit dhe restaurimin maksimal të tokave të dëmtuara. Gjatë zbatimit të *aktiviteteve ndërtimore* është e nevojshme të merren masa për mbrojtjen e burimeve tokësore (sekuestrimi paraprak i dheut humusore dhe shfrytëzimi i tij për qëllime të bonifikimit).

Biodiversiteti

Një vlerësim i ndikimit të masave dhe aktiviteteve të PBNK dhe STMI është bërë në pikën 6 të Raportit të KE-së, në përputhje me nivelin e detajeve të projeksioneve. Në lidhje me:

- *ndikim specifik në territore* - ndikim i rëndësishëm në diversitetin biologjik është i mundur në territorin bullgar, kur ndërtohet seksioni i ri rrugor i planifikuar në kuadër të projektit strategjik të pikës kufitare Klepalo, duke pasur parasysh ngopjen e zonës me specie bimore dhe shtazore dhe habitate me status të lartë ruajtjeje. Në këtë drejtim, zgjedhja e një opsioni të itinerarit

duhet të bëhet pas zhvillimit dhe vlerësimit të alternativave të mundshme të vendndodhjes. Duhet pasur kujdes për rehabilitimin e planifikuar të rrugës ekzistuese III-1008, për të njëjtat arsye. Meqenëse aktivitetet ndërtimore në kuadër të projektit janë kryer në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, nuk pritet ndikim domethënës në zonat e biodiversitetit si rezultat i aktiviteteve të ardhshme të projektit.

- *Aktivitetet dhe masat e PBNK dhe STMI* - potencial për ndikim të rëndësishëm në biodiversitet në territorin e të dy vendeve kanë parashikuar më së shumti masa që lidhen me zhvillimin e turizmit - duke pasur parasysh mungesën e vendndodhjes së saktë dhe parametrave të projekteve specifike, në këtë fazë nuk mund të vlerësohet rëndësia e ndikimit. Në çdo rast, ndikimi duhet të vlerësohet për çdo projekt në dritën e biodiversitetit të konsiderueshëm dhe vlerës së zonës shoqëruese.

Zonat e mbrojtura dhe territoret e mbrojtura

Territori në zonën ndërkufitare është jashtëzakonisht i pasur me zona dhe territore të mbrojtura.

Rreziku i prekjes së zonave të mbrojtura mund të parashikohet në këtë fazë dhe me detaje të pakta (për shkak të mungesës së parametrave specifike) vetëm për projektin strategjik sipas Prioritetit 2 të PBNK për PKK Klepalo. Ndërtimi i kantierit, duke përfshirë rrugën kryesore dhe objektet në pikën kufitare në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut ka përfunduar.

Në territorin bullgar pritët riparimi i një seksioni rrugor ekzistues të rrugës III-1008, si dhe përfundimi i pjesës rrugore në rrugën Strumjani - PKK Klepalo me një gjatësi prej rreth 17 km deri te ndërtesa dhe objektet e PKK.

Figura 3-1 tregon me ngjyrë blu rrugën ekzistuese III-1008, dhe parashikohet që seksioni i ri rrugor të fillojë përpara devijimit të rrugës për në fshatin Kolibite. Mund të shihet se në fillim, në autostradën e Strumës, rruga ekzistuese prek kufijtë e dy zonave të mbrojtura - BG0002003 "Kresna" sipas *Direktivës për Zogjtë* dhe BG0000366 "Kresna-Ilindentsi" sipas *Direktivës së Habitaveve*.

Figura tregon se midis rrugës ekzistuese dhe PKK-së Klepalo ndodhet një zonë e mbrojtur BG0000366 "Kresna-Ilindentsi" sipas *Direktivës së Habitaveve*, e cila pritët të preket nga traseja e seksionit të ri rrugor deri në pikën kufitare. Shkalla dhe natyra e ndikimit dhe ndikimi, përfshirë për temën dhe objektivat e zonës së mbrojtur do t'i nënshtrohet procedurës së vlerësimit të ndikimit në mjedis në kuptimin e *Direktivës 2014/52/BE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 16 prill 2014 që ndryshon Direktivën 2011/92/BE për vlerësimin e ndikimi i disa projekteve publike dhe private në mjedis dhe një vlerësim i përputhshmërisë në kuptim të Direktivës së Habitaveve, këto vlerësime janë pjesë e diapazonit të projektit strategjik.*

Figura 3-1 Vendndodhja e rrugës ekzistueses republikane III-1008 në raport me zonat e mbrojtura në rajon.

Peizazhi

Masat dhe aktivitetet e parashikuara në kuadër të PBNK dhe STMI nuk pritet të ndikojnë ndjeshëm në zonat me peizazh të vlefshëm/natyror. Ndikimi në peizazhin në tërësi është një pozitiv kompleks i masave të peizazhit - ndikimi i drejtpërdrejtë; efikasiteti i energjisë dhe ekonomia rrethore - në mënyrë indirekte; zhvillimi i biznesit familjar, kualifikimi - nuk nënkuptojnë ndikim të rëndësishëm në peizazh; zhvillimi i sistemeve alternative të lëvizshmërisë - në mënyrë indirekte.

Zhvillimi i produkteve turistike dhe zgjidhjeve inteligjente për turizmin duke përdorur vendet e trashëgimisë kulturore dhe historike kanë potencialin të ndikojnë në peizazhet natyrore, kështu që çdo projekt i tillë duhet t'i nënshtrohet një vlerësimi paraprak të ndikimit në peizazh - si pjesë e procedurave të nevojshme për vlerësimin e ndikimit në mjedis. Në këtë mënyrë duhet të sigurohet mbrojtja e burimeve natyrore dhe vlera e territorit dhe përputhja e ngarkesës turistike me kapacitetin e mjedisit.

Mjetet materiale

Projektet PBNK dhe STMI parashikojnë zbatimin e masave të synuara për të përmirësuar ekzistuesen dhe për të ndërtuar infrastrukturë të re moderne dhe për të përmbushur të gjitha kërkesat mjedisore dhe standardet e infrastrukturës së transportit, komunale, kulturore dhe turistike, si dhe investimin në zhvillimin dhe ndërtimin e sistemeve dhe infrastrukturës alternative mjedisore për arritjen e një rajoni më të gjelbër, me karbon të ulët, konkurrues dhe të lidhur. Në lidhje me sa më sipër, nuk pritet të ketë ndikim të rëndësishëm negativ në territore për sa i përket mjeteve materiale, por vetëm pozitiv.

Trashëgimia kulturore-historike

Aktivitetet jondërtimore nuk kanë potencialin të ndikojnë dukshëm dhe të ndikojnë negativisht në vendet e trashëgimisë kulturore.

Çdo aktivitet ndërtimor ka potencialin të rrezikojë **vlerat kulturore arkeologjike** të pargjistruara më parë dhe të çojë në shkatërrimin ose shkatërrimin e zonave arkeologjike. Legjislacioni i të dy vendeve parashikon veprime specifike që duhen ndërmarrë në rast të zbulimit të vendeve të tilla dhe nuk priten efekte negative të rëndësishme në këtë drejtim. Masat në lidhje me objektivin specifik 1.2 të STMI synojnë drejtpërdrejt përdorimin e

potencialit të trashëgimisë kulturore dhe historike për zhvillimin e produkteve turistike dhe pritet një ndikim pozitiv - mirëmbajtja e këtyre lokacioneve.

Faktorët fizikë të dëmshëm

Në lidhje me faktorët fizikë të dëmshëm, faktori i zhurmës nga trafiku rrugor është i rëndësishëm për rajonin ndërkufitar në kuadër të PBNK dhe STMI. Lidhjet e transportit dhe lidhjet ndërmjet Republikës së Bullgarisë: 2 rrethe NNTS III: Blagoevgrad dhe Qustendil dhe Republika e Maqedonisë së Veriut: 3 rajone NNTS III: Verilindore, Lindore dhe Juglindore, është paraqitur në **pikën 2.1.11** të RVM-së.

Ndryshimi i ngarkesës së zhurmës në zonën e konsideruar mund të ndikohet nga ndryshimi në rrjetin e transportit dhe komunikimit, shfaqja e burimeve të reja lokale të zhurmës, etj., të parashikuara në PBNK dhe STMI.

E rëndësishme për identifikimin e zonave të prekura nga faktori i zhurmës, ndikimet e mundshme si rezultat i arritjes së objektivave dhe prioriteteve të PBNK dhe STMI do të konsiderohen më poshtë:

Prioriteti 2 parashikon zbatimin e një projekti strategjik të infrastrukturës - hapja e një pikë të re kufitare Klepalo - në komunën e Strumjanit, rrethi i Blagoevgradit, Bullgari dhe komuna e Berovës, rajoni lindor, Republika e Maqedonisë së Veriut. Qasja rrugore në pikën e re kufitare është planifikuar të realizohet nga një rrugë e klasit III, pjesë e RRN. Për qëllime të vlerësimit, mund të përdoren të dhënat e marra në bazë të matjeve dhe llogaritjeve afatgjata të nivelit të zhurmës së trafikut në rrugë të klasave të ndryshme, përkatësisht:

Niveli ekuivalent i zhurmës, L_{eq} - dBA, i emetuar nga fluksi i trafikut (karakteristika e zhurmës) përcaktohet nga parametrat dinamikë të fluksit - intensiteti (numri i automjeteve/orë), struktura (përqindja e mjeteve të rënda të mallrave dhe autobusëve në rrjedhën totale), shpejtësia (km/h) dhe parametrat e trasesë së rrugës - trotuar, pjerrësia gjatësore (%). Aktualisht, të dhënat për parametrat e treguar të fluksit të trafikut në seksionet e konsideruara rrugore nuk janë paraqitur..

Karakteristikat e zhurmës së rrjedhës në një distancë prej 7,5 m nga aksi i korsisë së afërt, në varësi të klasës së rrugës janë:

Klasa II - në intervalin 65-70 dBA me një shpejtësi të lejuar prej 80 km/h;

Klasa III - në intervalin 60-65 dBA me një shpejtësi të lejuar prej 60 km/h

Klasa IV dhe V - deri në 60 dBA në varësi të ngarkesës dhe shpejtësisë specifike.

Pjesa ekzistuese e rrugës III-1008 kalon nëpër fshatrat Mikrevë, Razdol dhe Klepalo. Traseja e re e rrugës nga km 22+000 (përpara devijimit të rrugës për fshatin Kolibitë) deri në fillim të vendkalimit kufitar Klepalo, klasi i tij dhe shpejtësia e projektuar - deri në 40 **km/h** sugjerojnë intensitet të ulët të flukseve të trafikut, që nënkupton nivele ekuivalente zhurmash nën 50 dB (A) për ditën dhe nën 40 dB (A) për natën.

Zbatimi i projektit nuk nënkupton rritje të ekspozimit ndaj zhurmës mbi normat e lejuara dhe nuk nënkupton shfaqjen e rrezikut shëndetësor për popullsinë e zonës.

Zbatimi i PBNK dhe STMI nuk pritet të përkeqësojë problemet ekzistuese ose të krijojë të reja. Prioritetet dhe masat e parashikuara nga PBNK dhe STMI nuk nënkuptojnë rrezik për ndotje shtesë zhurmuese në vendbanime. Aktivitetet/masat e planifikuara për peizazhin e zonave urbane dhe periferike (nën Prioritetin 1 të PBNK) dhe përmirësimin e

lëvizshmërisë dhe lidhjes së transportit dhe infrastrukturës inxhinierike përmes zhvillimit të sistemeve alternative të lëvizshmërisë (masa 1.2.1. e STMI) do të ketë efekt pozitiv për kufizimin e ngarkesës së zhurmës dhe ndikimin në mjedis dhe popullsinë e rajonit, të përfshirë në diapazonin e PBNK dhe STMI.

Prioritetet dhe masat e parashikuara nga PBNK dhe STMI nuk lidhen me aktivitetet që përfshijnë efekte shtesë të dridhjeve, rrezatimit jonizues dhe jojonizues.

Mbeturina

Nuk pritët ndikim i rëndësishëm në territoret e aktiviteteve të mbeturinave dhe as nuk pritët të gjenerohen sasi të konsiderueshme mbeturinash në zbatimin e aktiviteteve dhe masave të pranueshme, përkundrazi - të parashikuara si aktivitete të pranueshme për modernizimin teknologjik (për masën 1.1.1. STMI) dhe për një proces efektiv të zhvillimit të produktit (për masën 1.1.3 të STMI) kontribuojnë në kalimin në një ekonomi rrethore dhe kanë një ndikim pozitiv në reduktimin e sasisë së mbeturinave të gjeneruara.

Kimikate dhe rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha

Parashikimet e PBNK dhe STMI nuk shoqërohen me një ndikim të rëndësishëm si rezultat i ruajtjes dhe përdorimit të kimikateve të rrezikshme, dhe aktivitetet dhe masat e pranueshme nuk kanë potencial për të rritur rrezikun e aksidenteve të mëdha në ndërmarrjet ekzistuese me potencial rreziku të ulët dhe të lartë brenda zonës ndërkufitare.

Popullsia dhe shëndeti i njeriut

Për sa i përket **shëndetit të njeriut**, zbatimi i projeksioneve të PBNK dhe STMI nuk lidhet me burime të reja, të rëndësishme të emetimeve dhe rreziqeve mjedisore që do të çonin në të reja ose do të rrisnin efektet negative të faktorëve ekzistues të rrezikut të identifikuar në zonën ndërkufitare. Përkundrazi, zbatimi i aktiviteteve dhe masave pritët të ketë një ndikim pozitiv në lidhje me përmirësimin e cilësisë së jetës, zhvillimin e aktiviteteve joshëndetësore - objekt të ardhurash për popullsinë (turizmi), duke kufizuar efektet e dëmshme të prodhimit vendas (nëpërmjet veprimtarive teknologjike). modernizimi). Është jashtëzakonisht e rëndësishme që lokacioni i vendeve të reja (p.sh. seksioni i ri i planifikuar rrugor si pjesë e projektit strategjik sipas Prioritetit 2 të PBNK, etj.), i cili do të financohet nga PBNK dhe STMI, pajtohet me **zonat dhe vendet më të afërta që i nënshtrohen mbrojtjes shëndetësore**, si dhe të sigurojë respektimin e kërkesave rregullatore për mbrojtjen e ujit dhe në veçanti ndalimet dhe kufizimet në **zonat e mbrojtjes sanitare** të burimeve të ujit për furnizimin me ujë të pijshëm dhe amvisërive dhe ujërave minerale që përdoren për nevojat terapeutike, profilaktike, të pijes dhe higjienës. Një vlerësim i detajuar i ndikimeve të pritshme është paraqitur në **pikën 6 të Raportit të KE-së**.

Duke marrë parasysh sa më sipër, **vlerësimi i gjashtë objektivave mjedisore ndaj parimit të dëmtimit jo të rëndësishëm¹** ndaj aktiviteteve dhe masave të PBNK dhe STMI na lejon të nxjerrim përfundimet e mëposhtme:

- 1) **Zbutja e ndryshimeve klimatike:** Shumica e masave kanë një ndikim pozitiv ose aspak në reduktimin e emetimeve të gazeve serrë, dhe asnjë nga masat dhe aktivitetet nuk çojnë në emetime të konsiderueshme të gazeve serrë - nuk pritët të ketë dëme të konsiderueshme në drejtim të zbutjes. ndryshimi i klimës. Aktivitetet sipas Prioritetit 1 të

PBNK-së kanë një ndikim të drejtpërdrejtë pozitiv në thithjen e emetimeve të gazeve serrë dhe aktivitetet sipas masës 1.1.1 të STMI për organizimin teknologjik do të çojnë në uljen e emetimeve të gazeve serrë të ndërmarrjeve përkatëse. Duhet të theksohet gjithashtu se zgjidhjet e gjelbra dhe ato dixhitale duhet të përfshihen si parime horizontale dhe kështu të bëhen pjesë integrale e të gjitha projekteve të mbështetura nga STMI.;

2) ***Përshtatja ndaj ndryshimit të klimës:*** Shumica e masave kanë një ndikim pozitiv ose aspak në reduktimin e emetimeve të gazeve serrë, dhe asnjë nga masat dhe aktivitetet nuk çojnë në emetime të konsiderueshme të gazeve serrë - nuk pritet të ketë dëme të konsiderueshme në drejtim të zbutjes. ndryshimi i klimës. Aktivitetet sipas Prioritetit 1 të PBNK-së kanë një ndikim të drejtpërdrejtë pozitiv në thithjen e emetimeve të gazeve serrë dhe aktivitetet sipas masës 1.1.1 të STMI për organizimin teknologjik do të çojnë në uljen e emetimeve të gazeve serrë të ndërmarrjeve përkatëse. Duhet të theksohet gjithashtu se zgjidhjet e gjelbra dhe dixhitale duhet të përfshihen si parime horizontale dhe kështu të bëhen pjesë integrale e të gjitha projekteve të mbështetura në kuadër të TEMP. Klima aktuale dhe e parashikuar në të ardhmen, popullsia, natyra ose pasuritë - - nuk pritet të zbutet asnjë dëm i rëndësishëm nga zbutja e ndryshimeve klimatike. Disa nga masat dhe aktivitetet kontribuojnë në përshtatjen dhe sigurimin e qëndrueshmërisë së ndryshimeve klimatike – aktivitete e peyzazhit sipas prioritetit 1 të PBNK-së

3) ***Përdorimi dhe ruajtja e qëndrueshme e burimeve ujore dhe detare:*** Masat dhe aktivitetet do të kenë efekt indirekt pozitiv për ujin, pasi nuk janë parashikuar masa dhe aktivitete që do të çonin në përkeqësim të cilësisë apo sasisë së ujit, në përputhje me rregulloret për mbrojtjen e ujërave.

4) ***Kalimi në një ekonomi rrethore, parandalimi i gjenerimit dhe riciklimit të mbeturinave:*** Disa nga aktivitetet dhe masat kontribuojnë në kalimin në një ekonomi rrethore (sipas objektivit specifik 1.1 të STMI). Masat dhe aktivitetet e mbetura nën PBNK dhe STMI nuk shoqërohen me një rritje të konsiderueshme të gjenerimit, djegies ose asgjësimit të mbeturinave, nuk çojnë në joefikasitet të konsiderueshëm në përdorimin e drejtpërdrejtë ose të tërthortë të burimeve natyrore dhe nuk kanë potencial për të shkaktuar dëmtim afatgjatë mjedisor në ekonominë rrethore.

5) ***Parandalimi dhe kontrolli i ndotjes:*** Disa nga masat dhe aktivitetet kanë një fokus të qartë mjedisor dhe do të kontribuojnë në kufizimin e problemeve ekzistuese mjedisore. Parashikimet e PBNK dhe STMI lidhen kryesisht me përmirësimin dhe zhvillimin e zonave ekzistuese, të cilat do të çojnë në rinovimin, modernizimin e tyre, lidhur me dhe kufizimin e ndikimit në mjedis.

Objektivi specifik 1.1 i PBNK-së është tërësisht i orientuar nga mjedisi, duke përfshirë uljen e të gjitha formave të ndotjes, Objektivi Specifik 2.1 dhe projekti i tij strategjik kontribuojnë në diversifikimin e trafikut dhe rritjen e sigurisë, dhe Objektivi 3.1 specifik është i rëndësishëm për gjelbërimin e NVM-ve ekzistuese.

Gjatë financimit të vendeve të reja dhe infrastrukturës teknike (përfshirë projektin strategjik sipas Prioritetit 2 të PBNK-së), duhet të merret parasysh disponueshmëria e zonave dhe zonave që i nënshtrohen mbrojtjes shëndetësore dhe zonave të tjera të

ndjeshme - zonat e mbrojtjes sanitare rreth burimeve ujore, zonat e mbrojtura dhe territoret, vendet e trashëgimisë kulturore, ndikimi i mundshëm kumulativ me objektet dhe infrastrukturën ekzistuese në zonën përkatëse. Këto ndikime dhe parandalimi ose minimizimi i tyre do t'i nënshtrohen procedurave statutoire për vlerësimin e ndikimit në mjedis, vlerësimin mjedisor, lejen komplekse, lejet sipas Ligjit për Ujërat etj., të cilat do të sigurojnë respektimin vetëm me projektet që nuk çojnë në një rritje të ndjeshme të emetimet e ndotësve në ajër, ujë ose tokë.

- 5) **Mbrojtja dhe restaurimi i biodiversitetit dhe ekosistemeve:** Natyra kryesore e aktiviteteve që do të zbatohen në kuadër të PBNK dhe STMI është e tillë që nuk nënkupton ndikime negative (ose të paktën të rëndësishme) në biodiversitet. Shumica e masave dhe aktiviteteve nën PBNK dhe STMI janë të lidhura me ndikimet neutrale ndaj pozitive në biodiversitet. Në përputhje me ligjet kombëtare dhe aktet administrative të dy vendeve, të cilat synojnë mbrojtjen e biodiversitetit të tyre, ndikimet e mundshme negative të aktiviteteve dhe masave të natyrës investuese do të reduktohen në kufij të pranueshëm. Masat dhe aktivitetet në kuadër të PBNK dhe STMI nuk pritet të çojnë në përkeqësim të gjendjes dhe qëndrueshmërisë së ekosistemeve, ose statusit të ruajtjes së habitateve dhe specieve, përkatësisht, nuk priten të konsiderueshme.

3. Problemet mjedisore ekzistuese të identifikuar në nivele të ndryshme në lidhje me PBNK dhe STMI, duke përfshirë ato të zonave me rëndësi të veçantë ekologjike, si zonat e mbrojtura sipas Ligjit të Biodiversitetit

Në pikën 4 të Raportit të Vlerësimit Mjedisor është bërë një analizë e problemeve ekzistuese mjedisore në vend, të identifikuar në nivele të ndryshme, të lidhura me PBNK dhe STMI, duke përfshirë lidhjen ndërmjet problemeve mjedisore dhe të parashikuara në plan, respektivisht - konkluzionet nëse PBNK dhe STMI do të sjellin përmirësim të gjendjes ekologjike, ose në keqësim dhe rëndim të problemeve ekzistuese ekologjike dhe/ose shfaqje të të rejave.

Analiza tregon praninë e problemeve në pothuajse të gjithë komponentët dhe faktorët e mjedisit, si dhe mundësinë me zbatimin e PBNK dhe STMI për të kontribuar në kufizimin e tyre.

Parashikimet e PBNK dhe STMI nuk kanë potencial dhe nuk pritet të çojnë në zhvillimin e problemeve ekzistuese ose shfaqjen e problemeve të reja mjedisore në zonë.

4. Objektivat e mbrojtjes së mjedisit në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar në lidhje me PBNK dhe STMI dhe mënyra në të cilën këto objektiva dhe të gjitha konsideratat mjedisore janë marrë parasysh në përgatitjen e programit dhe strategjisë

Në pikën 5 të Raportit të Vlerësimit Mjedisor është bërë një analizë se si objektivat e mbrojtjes së mjedisit të identifikuar në dokumentet ndërkombëtare, përfshirë ato evropiane dhe kombëtare lidhen me dispozitat e PBNK dhe STMI edhe nëse dhe si dispozitat e PBNK dhe STMI i marrin ato në llogari.

4.1. Integrimi i objektivave të mbrojtjes së mjedisit në projektet e PBNK dhe STMI

Integrimi i objektivave mjedisorë në PBNK dhe STMI është parashikuar në rregulloret për mbështetjen financiare për periudhën 2021-2027, të cilat kërkojnë që një përqindje përkatëse e fondeve të jetë për aktivitetet dhe masat që lidhen me mbrojtjen e mjedisit.

Në këtë drejtim, si parazgjedhje, ***PBNK dhe STMI integrojnë objektivat mjedisore në nivel evropian dhe kombëtar.***

4.2. Objektivat e mbrojtjes së mjedisit në nivel ndërkombëtar dhe kombëtar, të lidhura me CBCP dhe TSIM dhe mënyrën se si ato respektohen

Në pikën 5.2 të Raportit të Vlerësimit Mjedisor, në formë tabelare është paraqitur një analizë e rëndësisë së objektivave mjedisore në nivel ndërkombëtar dhe kombëtar, të përfshira në disa nga strategjitë, planet dhe programet e përshkruara në pikën 1.4 të RVM-së.

Analiza e kryer tregon rezultatet e mëposhtme:

- Aktivitetet e parashikuara në PBNK dhe masat në kuadër të STMI nuk janë në kundërshtim me objektivat e mbrojtjes së mjedisit;
- PBNK dhe STMI integrojnë qëllimet përkatëse mjedisore në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar dhe do të kontribuojnë në arritjen e tyre. Në veçanti, PBNK dhe STMI kanë integruar dhe parashikuar masa dhe aktivitete që do të kontribuojnë drejtpërdrejt dhe tërthorazi **në zbatimin e objektivave të dokumenteve strategjike në nivel kombëtar dhe evropian** për zbutjen e ndryshimeve klimatike, përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të ujit, kalimi në një ekonomi rrethore, reduktimi dhe kontrolli i ndotjes, mbrojtja dhe restaurimi i biodiversitetit dhe ekosistemeve (**objektivat mjedisore brenda diapazonit të parimit të mos dëmtimit**);
- Disa objektiva mjedisore janë të rëndësishme për fazën e zbatimit të PBNK dhe STMI dhe duhet të merren parasysh në përgatitjen dhe zbatimin e projekt propozimeve.

5. Efektet e mundshme të rëndësishme në mjedis dhe shëndetin e njeriut, përfshirë dhe ndikimet ndërkufitare mjedisore në vende të tjera

Pika 6 e raportit të VM vlerëson ndikimet e pritshme të zbatimit të PBNK dhe STMI në mjedis dhe shëndetin e njeriut në dy nivelet që identifikon programi dhe strategjia (niveli strategjik dhe niveli "masat/aktivitetet"), duke marrë parasysh natyra e ndërveprimit dhe sinergjisë midis ndikimeve të ndryshme, përkatësisht: dytësore, kumulative (konsiderohet në një pikë të veçantë 6.3), efekte të njëkohshme, afatshkurtra, afatmesme, afatgjata, të përhershme dhe të përkohshme, pozitive dhe negative.

Niveli strategjik:

- Për PBNK, kjo përfshin një vlerësim të ndikimit të *Prioriteteve dhe Objektivave Specifikë*;
- Për STMI, kjo përfshin një vlerësim të ndikimit të *vizionit, objektivit strategjik dhe objektivave specifike*.

Niveli "masa / aktivitete":

- Për PBNK kjo përfshin një vlerësim të ndikimit të *aktiviteteve/investimit/projektit strategjik të mbështetur*;
- Për STMI, kjo përfshin një vlerësim të ndikimit të *masave*.

Për qëllimet e Përmbledhjes Jo-Teknike, paraqitet informacion përmbledhës mbi ndikimet e vlerësuara:

5.1. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme në nivel strategjik

5.1.1. Për PBNK

Prioriteti, Objektivi specifik	Përmbledhje e ndikimit
Prioriteti 1 Rajoni kufitar më i gjelbër (Infrastruktura miqësore me mjedisin)	Prioriteti nuk lidhet me ndikimin negativ, por tërësisht pozitiv, afatgjatë në komponentët dhe faktorët e mjedisit.
Objektivi specifik 1.1. Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës miqësore me mjedisin, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes	Objektivi specifik nuk lidhet me ndikimin afatgjatë negativ, por tërësisht pozitiv në komponentët dhe faktorët e mjedisit.
Prioriteti 2 Rajoni kufitar më i lidhur (lidhje komunikimi, akses i zgjeruar në RTE-T kryesor)	Prioriteti dhe objektivi specifik kanë një ndikim pozitiv në shumicën e komponentëve dhe faktorëve të mjedisit, pasi përmirësimi i lëvizshmërisë dhe lidhjes çon në diversifikimin e trafikut, përmirësimin dhe lehtësimin e trafikut, rritjen e sigurisë dhe reduktimin e rrezikut të aksidenteve, kufizimin e emetimeve (krahasuar me mbingarkesat, të ulëta rrugët e trafikut). Rreziqet e efekteve negative ekzistojnë për komponentët dhe faktorët e mjedisit në nivelin e "propozimeve/projekteve specifike të projektit"
Objektivi specifik 2.1. Zhvillimi i lëvizshmërisë kombëtare, rajonale dhe lokale të qëndrueshme për klimën, inteligjente dhe intermodale, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në RTE-T dhe lëvizshmërinë ndërkufitare	
Prioriteti 3 Zhvillimi i integruar i rajonit kufitar (zhvillimi i integruar territorial i rajoneve)	Zhvillimi i integruar i rajonit kufitar lidhet me shkëmbimin e informacionit dhe përvojës, aktivitetet e përbashkëta në përputhje me një sërë aspektesh (integrimi i aktiviteteve), pjesë e të cilave është mbrojtja e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve. Pritet një ndikim pozitiv nga zbatimi i prioritetit.

5.1.2. Për STMI

Vizioni, Objektivi Strategjik dhe Objektivat Specifike	Përmbledhje e ndikimit
Vizioni: Rajonet e BNK të Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut: një vend për konsolidimin dhe stabilitetin e trashëgimisë kulturore dhe historike përmes përpjekjeve të përbashkëta për bashkëpunim reciprokisht të dobishëm, kohezion socio-ekonomik dhe zhvillim të ekuilibruar të qëndrueshëm.	Zhvillimi i integruar, duke mbuluar aspektet e zhvillimit ekonomik, social dhe mjedisor, paraqet zhvillim të qëndrueshëm, i cili është tërësisht pozitiv për mjedisin dhe shëndetin e popullatës në rajon.
Objektivi strategjik: Arritja e zhvillimit të integruar territorial me fokus konkurrencën dhe zhvillimin e turizmit.	Nuk priten ndikime të rëndësishme negative. Ndikimi kryesor indirekt pozitiv pritet nga rritja e konkurrueshmërisë, lidhur me përmirësimin e gjendjes së ndërmarrjeve të ekonomisë vendore në krahasim me gjendjen e tyre aktuale, përfshirë emetimi i substancave më pak të dëmshme në mjedis dhe përmirësimi i cilësisë së jetës së popullatës.
Objektivi specifik 1.1: Rritja e konkurrencës së ekonomisë lokale dhe përmirësimi i mjedisit të biznesit.	Zhvillimi i produkteve turistike duke përdorur vendet e trashëgimisë kulturore dhe historike ka potencial për ndikim negativ në ajër, truall, biodiversitet dhe peizazh, në rast të mospërputhjes me kapacitetin mbajtës të mjedisit. Shkalla e këtij ndikimi varet nga parametrat e saktë, vendndodhja dhe shkalla e produktit specifik turistik. Në këtë drejtim, zgjedhja për zhvillimin dhe realizimin e produkteve turistike duhet të bazohet në vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe të merren masa për parandalimin e ndikimeve të rëndësishme negative. Përsa i përket komponentëve dhe faktorëve të tjerë, ndikimi është nga neutral në pozitiv.
Objektivi specifik 1.2: Zhvillimi i një produkti turistik tërheqës për të gjitha stinët me anë të zgjidhjeve të zgjuara që sigurojnë akses dhe pjesëmarrje universale.	

5.2. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme në nivelin e "aktiviteteve/masave"

5.2.1. Për PBNK

A. Aktivitetet/investimet që i nënshtrohen mbështetjes sipas Prioritetit 1:

Aktivitetet	Përmbledhje e ndikimit
Investimet në ndërtimin e sipërfaqeve të gjelbra (ballkone të gjelbra, mure të gjelbra, çati të gjelbra, atriume, trotuare të gjelbra, parkingje të gjelbra, gardhe të gjelbra, barriera zhurmash, etj.)	Ndikim i përgjithshëm pozitiv për shumicën e komponentëve dhe faktorëve të mjedisit. Për të tjerët nuk pritet asnjë ndikim

Aktivitetet	Përmbledhje e ndikimit
Investimet në zhvillimin e zonave të gjelbra në zonat urbane dhe periferike, duke përfshirë përmirësimin e lidhjeve midis zonave të gjelbra (gardh me bar dhe pemë rrugore, venat e gjelbërta dhe jeshile të rrugëve, kënde lojërash të gjelbra / kënde lojërash shkollorë, sheshe të gjelbra dhe lulesh, brigje të gjelbra)	
Investime në zhvillimin e zonave urbane të gjelbërta natyrore (park urban, park/kopsht historik, park/park i vogël, hapësirë e gjelbër ngjitur, hapësirë e gjelbër institucionale, objekt sportiv i gjelbër, pyll, shkurre, zonë e braktisur dhe e lënë pas dore me plantacione të kafshëve të egra)	
Investime në zhvillimin e zonave të gjelbra për menaxhimin e ujërave (shkëmbinj, restaurimi i kodrave dhe peizazhi i natyrës, kopshtet e shiut ose sistemet e qëndrueshme të kullimit urban (SQKU), rezervuarët e natyralizuar për shirat e rrëmbyeshëm, zonat e biorembajtjes)	Pritet një ndikim pozitiv, i lidhur kryesisht me përmirësimin e menaxhimit të ujit dhe kufizimin e rrezikut të përmytjeve pa ndikime të rëndësishme negative.
Mbështetje për strategji të përbashkëta dhe plane veprimi për zhvillimin e instrumenteve të reja, si dhe për transferimin e vendimeve ndërmjet palëve përkatëse	Zhvillimi dhe zbatimi i mëpasshëm i strategjive dhe planeve ka një ndikim indirekt pozitiv në mjedis dhe shëndetin e njeriut, si rezultat i përzgjedhjes së zgjidhjeve më të mira, me një efekt pozitiv të dëshmuar në fushën përkatëse të aplikimit.

B. Projekti strategjik i mbështetur nga Prioriteti 2:

Projekti strategjik: Krijimi i pikës së re kufitare Klepalo ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut.	
Komponenti/faktori mjedisor	Ndikimi
Klima, Ndryshimi i klimës	Ndikimi kryesor negativ është gjatë fazës së ndërtimit të kantiereve dhe objekteve, lidhur me emetimet e paorganizuar të pluhurit dhe gazrave të shkarkimit nga motorët me djegie të brendshme të pajisjeve të ndërtimit dhe transportit. Ndikimi është lokal, i përkohshëm, i kthyeshëm, ndaj nuk mund të vlerësohet si i rëndësishëm. Ndikimi negativ, lokal, i zgjatur, i kthyeshëm, i papërfillshëm dhe i ulët i rritjes së trafikut rrugor në zbatimin e pikës së re kufitare (PKK) "Klepalo" ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut, duke pasur parasysh se projekti (i vetmi prioritet) do të ndihmojë në lehtësimin e trafikut ndërmjet dy vendeve. Për sa i përket përshtatjes, hartimi i elementeve të projektit duhet të marrë parasysh parashikimet e ndikimit të ndryshimeve klimatike në mënyrë që të sigurohet qëndrueshmëria e infrastrukturës.
Përshtatja ndaj klimës në ndryshim	
Cilësia e ajrit atmosferik	

Projekti strategjik: Krijimi i pikës së re kufitare Klepalo ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut	
Komponenti/faktori mjedisor	Ndikimi
Uji sipërfaqësor Ujërat nëntokësore Zonat e mbrojtjes së ujit Rrezik përmblytjeje	Nuk pritet asnjë ndikim negativ i drejtpërdrejtë në përdorimin ligjor të ujërave sipërfaqësore dhe shkarkimin e ujërave të zeza, si dhe në zonat e mbrojtura për ujë, as nuk pritet rritje e rrezikut të përmblytjeje. Gjatë kalimit nëpër trupa ujorë, kjo duhet të bëhet në bazë të lejeve përkatëse për shfrytëzimin e trupave ujorë sipas rregulloreve në fuqi.
nënsipërfaqja e tokës	Nuk pritet asnjë ndikim. Zonat fqinje të prekura nga ndërtimi duhet të rikultivohen duke marrë masa për të parandaluar proceset e erozionit dhe rrëshqitjes/rrëshqitjet e dheut.
Trojet Përdorimi i tokës	Pritet ndikim i drejtpërdrejtë negativ lokal, i cili do të jetë afatshkurtër në përputhje me aktivitetet dhe masat e nevojshme (si rezultat i procedurave të VNM) për mbrojtjen e burimeve të tokës në të gjitha fazat - projektim, ndërtim dhe funksionim.
Bimësia Bota e kafshëve	Ndikime të rëndësishme negative potenciale në komponentët e diversitetit biologjik mund të priten vetëm nga zbatimi i aktiviteteve që lidhen me ndërtimin e rrugëve të reja (që të çojnë në pikën kufitare Klepalo), në një masë shumë më të vogël se sa riparimi i atyre ekzistuese, si dhe trafiku intensiv në të ardhmen mbi to (si rezultat i zhvillimit të integruar të rajonit). Traseja e rrugës III-1008 Strumjani - Pika kufitare Klepalo, në zonën kufitare të fshatit Klepalo kalon përmes BG0000366 BG "Kresna-Ilindenci" sipas Direktivës së Habitaveve. Me një letër p.sh. № EC-17 / 29.06.2021 në lidhje me kërkesat e nenit 31 të LBD, Autoriteti kompetent ka vlerësuar se në përgjithësi Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar 2021-2027 ndërmjet Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe STMI në këtë fazë nuk ka gjasa të ketë ndikim negativ në habitatet natyrore, popullatat dhe habitatet e specieve të mbrojtura në zonat e mbrojtura Natura 2000. natyra në të dy vendet (veçanërisht për Bullgarinë EPA, Urdhëresa për termat dhe kushtet për kryerjen e VNM, LBD, Urdhëresa për VP, PTA) mund të vlerësohet si: Mënyra dhe shkalla e ndikimit: Negativ, i drejtpërdrejtë (kur ndërtohen rrugë të reja) dhe indirekt (kur rritet trafiku rrugor), kryesisht i kthyeshem me zbatimin efektiv të legjisllacionit mjedisor, i dobët deri në mesatar brenda kufijve të pranueshem. Shtrirja territoriale e ndikimit: Brenda shtrirjes territoriale të programit brenda kufijve të infrastrukturës rrugore që i nënshtrohet rehabilitimit dhe përfundimit dhe në një masë më të vogël në territoret fqinje të saj); Kohëzgjatja e ndikimit: E përkohshme dhe afatshkurtra gjatë riparimit dhe përfundimit të infrastrukturës rrugore, afatgjatë dhe periodike nga trafiku në të (sidomos në pjesën e ndritshme të ditës).
Territoret e mbrojtura Zonat e Mbrojtura	Në zonën e territorit të Republikës së Bullgarisë, pranë pikës kufitare Klepalo, ka zona të mbrojtura sipas Direktivës së Zogjve dhe Direktivës së Habitaveve. Zona e mbrojtur BG0000366 "Kresna-Ilindenci" sipas Direktivës së Habitaveve pritet të preket nga traseja e seksionit të ri rrugor deri në pikën kufitare. Vlerësimi i ndikimit, duke përfshirë subjektin dhe objektivat e zonës së mbrojtur do t'i nënshtrohet procedurës së vlerësimit të ndikimit në mjedis në kuptimin e Direktivës 2014/52/EU të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 16 prill 2014 që ndryshon Direktivën 2011/92/EU për vlerësimin e ndikimi i disa projekteve publike dhe private në mjedis dhe një vlerësim i përputhshmërisë brenda kuptimit të Direktivës së Habitaveve, këto vlerësime janë pjesë e shtrirjes së projektit strategjik.
Peizazhi	Vendet e infrastrukturës së transportit shoqërohen me ndryshime në dominuesit e peizazhit. Të gjitha aktivitetet që lidhen me ndërtimin e infrastrukturës së transportit kanë një ndikim të kombinuar, kompleks, kumulativ në peizazhin lokal.

Projekti strategjik: Krijimi i pikës së re kufitare Klepalo ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut	
Komponenti/faktori mjedisor	Ndikimi
Mjetet materiale	<p>Operacioni lidhet kryesisht me ndikimin vizual.</p> <p>Projekti lidhet me ndërtimin e një zone specifike infrastrukture, qëllimi i të cilit është të përmirësojë lidhjen rajonale dhe të stimulojë rritjen ekonomike në rajonin ndërkufitar duke ofruar një lidhje të re transporti për të lehtësuar trafikimin në rritje të qenieve njerëzore dhe mallrave, të forcojë lidhjet e komunikimit, të përmirësojë dhe zgjerojë aksesin në rrjetin RTE-T.</p> <p>Zbatimi i projektit do të ketë një ndikim të dukshëm pozitiv të drejtpërdrejtë në mjetet materiale, në drejtim të rehabilitimit të infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimit të të rejave që plotësojnë të gjitha kërkesat dhe standardet mjedisore, si në nivel kombëtar (të dy vendet partnere) ashtu edhe në nivel të BE-së. Projekti mund të kërkojë procedura të pronësisë dhe rregullimit të tokës. Zbatimi i tij duhet të jetë në përputhje të plotë me ligjet kombëtare të vendeve partnere në fushën e planifikimit hapësinor.</p> <p>Përpara zbatimit të projektit investues, ai do t'i nënshtrohet procedurave të VNM-së dhe vlerësimit të përputhshmërisë, sipas legjislacionit në fuqi të të dy vendeve.</p>
Trashëgimia kulturore-historike	<p>Para fillimit të ndërtimit është e nevojshme të kryhen kërkime në terren në të cilat do të lokalizohen vendet arkeologjike të rrezikuara përgjatë trasesë së seksionit të ri rrugor. Më pas, para fillimit të punimeve të ndërtimit, duhet të kryhen gërmime shpëtimi në të gjitha kantieret që do të preken nga ndërtimi (në rast se konstatohen të tilla). Në procesin e aktiviteteve ndërtimore duhet të ketë vëzhgim nga arkeologët përgjatë gjithë trasesë.</p> <p>Shfrytëzimi nuk lidhet me ndikimin në trashëgiminë kulturore.</p>
Faktorët fizikë të dëmshëm	<p>Projekti ka të bëjë me gjenerimin e zhurmës nga ndërtimi dhe pajisjet e transportit gjatë aktiviteteve të ndërtimit. Ndikimi është i përkohshëm dhe i kthyeshëm, dhe për këtë arsye i parëndësishëm.</p> <p>Klasa e rrugës dhe shpejtësia e projektuar - deri në 40 km/h gjatë funksionimit të saj, sugjerojnë intensitet të ulët të flukseve të trafikut, prandaj nivelet e pritshme ekuivalente të zhurmës do të jenë nën 50 dB (A) për ditën dhe nën 40 dB (A) për natën.</p> <p>Zbatimi i projektit nuk nënkupton rritje të ngarkesës së zhurmës mbi normat e lejuara. Nuk pritet asnjë rrezik shëndetësor për popullatën e zonës.</p>
Mbeturina	<p>Projekti lidhet kryesisht me gjenerimin e mbeturinave të ndërtimit gjatë ndërtimit të kantierëve dhe nënprojekteve. Operacioni nuk lidhet me gjenerimin e mbeturinave. Ndikimi është i parëndësishëm në përputhje me legjislacionin aktual për menaxhimin e mbeturinave.</p>
Kimikatet e rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha	<p>Projekti nuk kërkon përdorimin/deponimin/përdorimin e sasive të konsiderueshme të kimikateve të rrezikshme. Rreziku i aksidenteve në ndërmarrjet më të afërta me potencial rreziku të ulët dhe të lartë nuk pritet të rritet.</p>
Popullsia Shëndeti i njeriut Rreziku i aksidenteve	<p>Ndikim afatshkurtër dhe i përkohshëm tek punëtorët e kantierit gjatë procesit të ndërtimit - nivele të rritura të pluhurit dhe gazrave të shkarkimit nga motorët me djegie të brendshme, zhurma dhe dridhje lokale nga pajisjet e ndërtimit dhe transportit të përdorura. Ndikimi është i kthyeshëm dhe i lokalizuar brenda kufijve të shesheve të ndërtimit dhe rrugëve. Në varësi të distancës nga vendet që i nënshtrohen kujdesit shëndetësor, shqetësimi është i mundur për popullsinë aty pranë. Në kuadrin e procedurës së VNM-së, nëse është e nevojshme, duhet të merren parasysh opsionet e rrugës dhe duhet të propozohen masa për të parandaluar ndikimin e rëndësishëm në popullsinë në zonën e zonës.</p> <p>Për fazën e funksionimit, faktori kryesor i mundshëm i rrezikut për prishjen e komoditetit të popullatës gjatë kalimit të itinerarit pranë zonave të banuara dhe zonave që i nënshtrohen mbrojtjes shëndetësore është zhurma akustike, pasi sipas vlerësimit të faktorëve fizikë të dëmshëm të bërë në tabelën e mësipërme, nr.</p>

Projekti strategjik: Krijimi i pikës së re kufitare Klepalo ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut”.

Komponenti/faktori mjedisor	Ndikimi
	tejkallime priten për zonat me regjim zhurmash të normalizuar.
Përmbledhje e ndikimit: Për projektin aktualisht nuk ka procedurë VNM dhe VP, dhe bazuar në detajet e disponueshme mund të supozohet, bazuar në projekte të ngjashme, se pritet një ndikim negativ i parëndësishëm gjatë ndërtimit, në nivel lokal, kryesisht i kthyeshem, pa natyrë kumulative. Funksionimi shoqërohet me efekte të papërfillshme negative në neutrale për disa komponentë dhe faktorë mjedisorë.	

5.2.2. Për STMI

A. Masat për objektivin specifik 1.1.

Masat	Përmbledhje e ndikimit
Masa 1.1.1. Veprimet që synojnë rritjen e kapaciteteve prodhuese të NVM-ve për t'u bërë më të gjelbra, më dixhitale dhe më konkurruese (modernizimi teknologjik);	Në përgjithësi, ndikimi indirekt, afatgjatë, pozitiv i modernizimit teknologjik. Për aktivitetet e reja dhe zonat përkatëse, duhet të kryhen procedurat parandaluese të VNM-së të kërkuara normativisht dhe vlerësimi i përputhshmërisë.
Masa 1.1.2 Veprimet që synojnë rritjen e kapaciteteve prodhuese të NVM-ve për t'u bërë më të gjelbra, më dixhitale dhe më konkurruese (modernizimi teknologjik);	Masa nuk ka ndikim të drejtpërdrejtë në mjedis dhe shëndetin e njerëzve. Nuk priten ndikime negative indirekte. Ndikimi indirekt pozitiv pritet si rezultat i rritjes së njohurive dhe aftësive kyçe të fituara në lidhje me fokusimin dhe investimin në aktivitete më miqësore me mjedisin, rritjen e mirëdashjes mjedisore, ekonomisë rrethore dhe efikasitetit të burimeve.
Masa 1.1.3 Veprimet që synojnë ndërtimin e një procesi efektiv të zhvillimit të produktit (ai përfshin të gjithë hapat e nevojshëm për të çuar një produkt nga koncepti në disponueshmërinë e tregut) dhe arritjen e tregjeve të reja (marketing, ndërmarrësi, ndërkombëtarizim);	Duke qenë se nuk ka parametra specifike në këtë nivel detajesh dhe projekte specifike të identifikuar, rreziku i mundshëm i ndikimeve negative nuk mund të vlerësohet. Projektet e natyrës investuese i nënshtrohen procedurave parandaluese të rregulluara sipas legjislacionit mjedisor të të dy vendeve.

B. Masat sipas objektivit specifik 1.2.

Masat	Përmbledhje e ndikimit
Masa 1.2.1. Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe lidhjes së infrastrukturës së transportit dhe inxhinierisë me anë të një sistemi të lëvizshmërisë alternative, duke përfshirë një rrjet korsive për biçikleta, rrugë pyjore dhe fshatare 'të papastërta', helipadat, etj.;	Ndikimi është përgjithësisht pozitiv, pasi lëvizja alternative është më miqësore me mjedisin se ajo tradicionale - me automjete që lidhen me heqjen e zonave të konsiderueshme, zhurmën, emetimet e substancave të dëmshme, përfshirë gazrat serrë, ndikim më të rëndësishëm në biodiversitet. Megjithatë, vendndodhja specifike dhe mënyra e zbatimit të masave sipas masës duhet të paraprihet nga një vlerësim i ndikimit të mundshëm, veçanërisht në ujë, truall, biodiversitet, vende dhe zona të mbrojtura, në mënyrë që të shmangen efektet e rëndësishme negative.

Përmbledhje jo-teknike mbi raportin e vlerësimit ekologjik të

projekte të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar 2021-2027, të bashkëfinancuara në kuadër të Instrumentit për Asistencë të Para-Aderimit, ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Strategjisë Territoriale për Masa të Integruara

Masat	Përmbledhje e ndikimit
<u>Masa 1.2.2.</u> Zhvillimi dhe tregtimi i produkteve të integruara turistike rajonale të përshtatshme për aktivitete të ndryshme nëpërmjet përfshirjes së trashëgimisë kulturore dhe historike dhe pasurive natyrore; përpjekjet e përbashkëta për diversifikimin e formave të shërbimeve turistike dhe realizimin e turizmit gjithësezonal në rajonin e BNK;	Zhvillimi i produkteve turistike duke përdorur vendet e trashëgimisë kulturore dhe historike ka potencial për ndikim negativ në ajër, truall, biodiversitet dhe peizazh, në rast të mospërputhjes me kapacitetin mbajtës të mjedisit. Shkalla e këtij ndikimi varet nga parametrat e saktë, vendndodhja dhe shkalla e produktit specifik turistik. Në këtë drejtim, zgjedhja për zhvillimin dhe realizimin e produkteve turistike duhet të bazohet në vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe të merren masa për parandalimin e ndikimeve të rëndësishme negative në nivel “projekt propozimesh”. Përsa i përket komponentëve dhe faktorëve të tjerë, ndikimi është nga neutral në pozitiv
<u>Masa 1.2.3</u> Zhvillimi i paketave financiare të synuara të integruara për mbështetjen e aktivitetit të biznesit dhe krijimin e NVM-ve të reja në turizëm me fokus në bizneset familjare dhe ofrimin e produkteve turistike vendase: turizmi i verës dhe gustatorit, ekoturizmi rural, turizmi i çiklizmit, gjuetia dhe peshkimi, off-road turizmi etj.;	Ngjashëm me masën 1.2.2, ekziston rreziku i ndikimit negativ në ujë
<u>Masa 1.2.4</u> Krijimi i një rrjeti të përbashkët vendndodhjesh për realizimin e koncepteve si 'shkolla e gjelbër', 'në vend', 'vizita me...', 'bërë nga...', etj.;	Ngjashëm me ndikimin e objektivit specifik 1.2 të TSMI-së, zhvillimi i produkteve turistike të listuara në masë ka potencial për ndikime negative në ajër, truall, biodiversitet dhe peizazh në rast të mospërputhjes me kapacitetin absorbues të mjedisit. Shkalla e këtij ndikimi varet nga parametrat e saktë, vendndodhja dhe shkalla e produktit specifik turistik. Në këtë drejtim, zgjedhja për zhvillimin dhe realizimin e produkteve turistike duhet të bazohet në vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe të merren masa për parandalimin e ndikimeve të rëndësishme negative në nivel “projekt propozimesh”. Përsa i përket komponentëve dhe faktorëve të tjerë, ndikimi është nga neutral në pozitiv.
<u>Masa 1.2.5</u> Përpunimi dhe zbatimi i masave të përbashkëta për uljen e cenueshmërisë së shërbimeve në sektorin e turizmit ndaj efekteve të situatave pandemike dhe epidemike; promovimi i zhvillimit të turizmit shëndetësor dhe rekreativ: produkte dhe shërbime që lidhen me ushtrimet fizike, sportet në natyrë, forcimin e sistemit imunitar dhe përmirësimin e gjendjes shëndetësore nëpërmjet procedurave të banjës, terapisë klimatike, terapisë me baltë; kombinimi i pushimeve të shkurtra të llojeve të ndryshme me udhëtime individuale;	Ngjashëm me ndikimin e objektivit specifik 1.2 të TSMI-së, zhvillimi i produkteve turistike të listuara në masë ka potencial për ndikime negative në ajër, truall, biodiversitet dhe peizazh në rast të mospërputhjes me kapacitetin absorbues të mjedisit. Shkalla e këtij ndikimi varet nga parametrat e saktë, vendndodhja dhe shkalla e produktit specifik turistik. Në këtë drejtim, zgjedhja për zhvillimin dhe realizimin e produkteve turistike duhet të bazohet në vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe duhet të merren masa për të parandaluar ndikimet e rëndësishme negative në nivelin e "projekt propozimeve". Përsa i përket komponentëve dhe faktorëve të tjerë, ndikimi është nga neutral në pozitiv. Aktivitetet për uljen e cenueshmërisë së shërbimeve për shkak të situatave pandemike dhe epidemike do të kenë një efekt shtesë pozitiv në popullatë, pasi në këtë mënyrë pritet të garantohen të ardhura për popullatën në

Masat	Përmbledhje e ndikimit
	<i>periudha të tilla, d.m.th. për të parandaluar përkeqësimin e situatës ekonomike, pra mirëqenien dhe cilësinë e jetës së të punësuarve në sektorët e prekur nga situata të tilla</i>

5.3. Ndikimi kumulativ

Për sa i përket **ajrit atmosferik**, nuk pritet ndikim negativ kumulativ - efektet negative për disa nga aktivitetet dhe masat që lidhen me ndërtimin janë lokale dhe të kthyeshme.

Efekti kumulativ pozitiv në aspektin **klimatik** pritset nga zbatimi i aktiviteteve dhe masave për zhvillimin e hapësirës së gjelbër, rinovimin teknologjik, eficientë e burimeve dhe energjisë, kontrollin e ndotjes dhe kalimin në një ekonomi rrethore, pasi ato lidhen me reduktimin dhe thithjen e emetimeve të gazrave serrë. PBNK dhe STMI nuk përfshijnë aktivitete që të vetme ose të kombinuara çojnë në emetime të konsiderueshme të gazeve serrë. Efekt pozitiv kumulativ pritset edhe në përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike nga zbatimi i aktiviteteve dhe masave të përmendura me ndikim të favorshëm në ndryshimet klimatike.

Në Nivelin e Vlerësimit të Ndikimit Strategjik nuk pritset asnjë ndikim i rëndësishëm kumulativ negativ në ujë. Sa i përket aktiviteteve indikative, mund të pritset ndikim i parëndësishëm negativ kumulativ në zonat mbrojtëse të ujit - zonat e mbrojtjes sanitare për ujin e pijshëm.

Në procesin e zbatimit të PBNK dhe STMI do të ketë ndikime pozitive kumulative në ujërat sipërfaqësore si rezultat i aktiviteteve sipas Prioritetit 1 të PBNK dhe masave për modernizimin teknologjik në kuadër të STMI.

Zbatimi i PBNK dhe STMI mund të shoqërohet me ndikime të dobëta negative kumulative në ujërat sipërfaqësore. Këto ndikime pritset të ndodhin kryesisht gjatë ndërtimit të objekteve.

Zhvillimi i infrastrukturës rajonale mund të ketë ndikime të dobëta kumulative negative në vendet e mbrojtjes së ujit sipas nenit 119 të Ligjit për Ujërat. Ato i referohen projekteve të ardhshme që do të zhvillohen në kuadër të PBNK dhe STMI. Kombinimi i efekteve të dobëta negative dhe pozitive mund të ketë një efekt të dobët kumulativ në gjendjen sasiore në të njëjtin trup ujor sipërfaqësor në:

- Ekzekutimi i njëkohshëm i punimeve ndërtimore të parashikuara nga qëllimet strategjike, prioritetet investuese, vizionet dhe masat - Prioriteti 1 - sipërfaqet e gjelbra nga PBNK dhe masat 1.2.1 dhe 1.2.3 të STMI;

- Funksionimi i njëkohshëm i objekteve hidraulike ekzistuese dhe të reja të ndërtuara.

Parashikimet për nivelin e objektivave strategjike, prioritetet e investimeve dhe objektivave specifike nuk parashikojnë ndikime të rëndësishme negative, kumulative negative në ujërat sipërfaqësore, zonat mbrojtëse ujore dhe rrezikun nga përmbytjet.

Në lidhje me **ujërat nëntokësore**, nuk pritet asnjë ndikim, duke përfshirë edhe atë kumulativ.

Në procesin e zbatimit të disa aktiviteteve dhe masave nën PBNK dhe STMI do të ketë ndikime pozitive kumulative në **troje** - Prioriteti 1 - Zonat e gjelbra të PBNK dhe masa 1.1.1 e STMI).

Zbatimi i PBNK dhe STMI mund të shoqërohet me ndikime të dobëta negative në troje. Këto ndikime pritet të ndodhin kryesisht gjatë ndërtimit të objekteve dhe kantierëve:

- Kryerja e njëkohshme e punimeve ndërtimore për projekt propozime dhe propozime të tjera për investime;

- Funksionimi i njëkohshëm i ndërtesave, objekteve dhe infrastrukturës ekzistuese dhe të reja.

Parashikimet për nivelin e objektivave strategjike, prioritetet e investimeve dhe objektivat specifike nuk parashikojnë ndikime të rëndësishme negative, kumulative negative në tokë dhe truall.

Në lidhje me **biodiversitetin**, ndikimi i kundërt kumulativ është i mundur në të gjitha aktivitetet dhe masat që lidhen me ndërtimin e zonave të reja - shkalla varet nga propozimi specifik i projektit, parametrat e tij, vendndodhja, shkalla. Një efekt kumulativ negativ është i mundur edhe si rezultat i zhvillimit të produkteve të reja turistike në vendet ku tashmë ka një fluks turistik. Parashikimi për ndikimin kumulativ në **peizazh** është i ngjashëm.

Në lidhje me **territoret e mbrojtura**, ndikimet kumulative janë të mundshme, të ngjashme me ato për biodiversitetin.

Nuk pritet asnjë efekt kumulativ në **zonat e mbrojtura** për shkak të regjimit më të rreptë të menaxhimit në to, përkatësisht ndalim ndërtimi.

Përsa i përket faktorit të **zhurmës**, ndikimi i pritur përcaktohet si pozitiv, kumulativ. Nuk pritet asnjë efekt kumulativ negativ për rajonin në shqyrtim, duke përfshirë shfaqjen e rrezikut shëndetësor për popullatën e zonës nga veprimi i zhurmës. Për sa i përket **faktorëve të tjerë të dëmshëm fizikë**, nuk pritet asnjë ndikim, përfshirë edhe atë kumulativ.

Nuk pritet asnjë ndikim negativ kumulativ për vendet e **trashëgimisë kulturore**.

Për sa i përket **mjeteve materiale**, një ndikim kumulativ pozitiv pritet të përmirësojë gjendjen e mjeteve fikse ekzistuese materiale dhe/ose të ndërtojë të reja miqësore me mjedisin në zonën ndërkufitare, si nëpërmjet aktiviteteve dhe masave specifike të pranueshme që synojnë transportin, kulturën, turizmin, infrastrukturën urbane, e komunikimit, dixhitale dhe mjedisore do të sigurojë lëvizshmëri dhe lidhje të qëndrueshme rajonale, e cila nga ana tjetër do të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë në rritjen e konkurrencës së rajonit në tërësi. Nuk pritet asnjë efekt kumulativ negativ.

Për sa i përket **mbeturinave**, pritet një ndikim pozitiv kumulativ për menaxhimin e mbeturinave në zonën ndërkufitare, pasi aktivitetet dhe masat specifike të pranueshme për pastrimin e ndotjes dhe ekonomisë rrethore do të përmirësojnë menaxhimin e mbeturinave në përgjithësi. Nuk pritet asnjë efekt kumulativ negativ.

Në lidhje me **kimikatet e rrezikshme dhe rrezikun e aksidenteve të mëdha**, nuk pritet asnjë ndikim kumulativ.

Parashikimet e PBNK dhe STMI janë përgjithësisht me kimikate të rrezikshme dhe rrezikun e aksidenteve të mëdha një efekt pozitiv në **shëndetin e njeriut dhe aspektet shëndetësore dhe higjienike të mjedisit**. Efekti kumulativ negativ është i mundur në zbatimin e prodhimit dhe aktiviteteve të reja, megjithëse të teknologjisë së lartë, në zona me mjedis tashmë të ngarkuar prodhimi, pranë zonave dhe vendeve që i nënshtrohen mbrojtjes shëndetësore, ose që çojnë në një rritje dytësore të konsiderueshme të trafikut të transportit nëpër vendbanime, si dhe si në rast të mosrespektimit të kapacitetit turistik të destinacioneve në të cilat do të zhvillohet turizmi sipas objektivit specifik 1.2 të STMI.

5.4. Ndikimi ndërkufitar i PBNK dhe STMI

Lidhur me **ndikimin e mundshëm ndërkufitar** si rezultat i zbatimit të PBNK dhe STMI:

- PBNK dhe STMI janë ndërkufitare në natyrë dhe shtrirje, dhe të dy dokumentet synojnë të kenë një ndikim në shtrirjen e rajonit të përcaktuar ndërkufitar. Në këtë drejtim, **duke përgatitur këtë RVM të përbashkët për të gjithë territorin në kuadër të programit, është vlerësuar si parazgjedhje ndikimi i parashikuar i dy dokumenteve në rajonin ndërkufitar;**
- Në lidhje me ndikimin ndërkufitar sipas kuptimit të *Protokollit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor të Konventës për Vlerësimin e Ndikimit Mjedisor në një kontekst ndërkufitar*, RVM do të analizojë mundësinë e ndikimit ndërkufitar në territorin e vendeve të tjera, jashtë rajonit ndërkufitar - subjekt i PBNK dhe STMI. Në këtë fazë, duke marrë parasysh parashikimet e projekt-programit dhe strategjisë, nuk ka asnjë arsye për të supozuar një ndikim ndërkufitar në vendet fqinje më të afërta - Republikën e Serbisë dhe Republikën e Greqisë.

5.5. Përmbledhje e ndikimit

Niveli strategjik

Në lidhje me **ajrin atmosferik**, ndikimi në nivel strategjik është përgjithësisht pozitiv, indirekt dhe i drejtpërdrejtë në krahasim me ndikimin në zonën ndërkufitare aktualisht. Ndikim i vogël negativ me shkallë të ulët, lokal, afatgjatë, i kthyeshëm, pritet nga synimet dhe prioritetet që lidhen me zhvillimin e lidhjes (rrjetit rrugor) dhe turizmit.

Në **lidhje me ndryshimet klimatike**, projeksionet në nivel strategjik nuk janë të lidhura me emetimet e konsiderueshme të gazeve serrë, përkundrazi - shumica e objektivave dhe prioritetëve lidhen me kufizimin e këtyre emetimeve.

Në lidhje me **përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike**, qëllimet dhe prioritetet nuk kanë të bëjnë me rritjen e cënueshmërisë së ndryshimeve klimatike - përkundrazi, disa nga synimet dhe prioritetet lidhen me sigurimin e qëndrueshmërisë klimatike (Prioriteti 1 i PBNK, Objektivi specifik 1.1 i STMI, etj.). Parashikimet nuk kanë të bëjnë me ndikimin te njerëzit, asetet apo natyrën. Kërkesat specifike për elasticitetin/përshtatjen klimatike duhet të integrohen në projekt propozimet.

Nuk ka parashikime, përfshirë aktivitetet dhe masat që lidhen me gjenerimin e emetimeve të konsiderueshme të gazeve serrë ose ato që çojnë në një konflikt/konflikt ose reduktojnë efektivitetin e masave përshtatëse.

Për sa i përket **ujërave sipërfaqësore, zonat e mbrojtjes së ujit dhe rrezikut nga përmblytjet** mbizotërojnë:

- Mungesa e ndikimit negativ, direkt dhe indirekt;
- prania e ndikimit pozitiv në shumicën e rasteve;
- ndikim afatgjatë dhe në shumicën e rasteve - të përhershëm.

Për sa i përket trojeve dhe tokave, ato mbizotërojnë:

- mungesa e ndikimit të drejtpërdrejtë negativ. Përjashtim bën ndikimi i mundshëm indirekt (indirekt) negativ në tokat dhe trojet në procesin e përdorimit të tyre me zhvillimin e produktit turistik;

- prania e ndikimit pozitiv në shumicën e rasteve;
- ndikim afatgjatë dhe në shumicën e rasteve - të përhershëm.

Shumica e projeksioneve kanë një ndikim neutral në pozitiv në **biodiversitetin, zonat dhe territoret e mbrojtura**. Potenciali për efekte negative janë projeksionet që lidhen me përmirësimin e lëvizshmërisë/lidhjes dhe zhvillimit të produkteve turistike gjatë gjithë sezonit - shkalla e ndikimit dhe pranueshmëria e këtyre aktiviteteve varet nga parametrat e projekteve specifike dhe duhet të vlerësohet në planifikimin / hartimin e tyre. Ndikimi në **peizazh** është i ngjashëm.

Pritet një ndikim afatgjatë tërësisht pozitiv për sa i përket **mjeteve materiale dhe trashëgimisë kulturore dhe historike**.

Përsa i përket faktorit të **zhurmës**, ndikimi i pritur përkufizohet si pozitiv, kumulativ, i njëkohshëm, afatgjatë dhe i përhershëm për rajonin në shqyrtim. Përsa i përket **faktorëve të tjerë fizikë të dëmshëm**, nuk pritet asnjë ndikim.

Për sa i përket **mbeturinave**, përgjithësisht pritet një ndikim afatgjatë pozitiv, indirekt dhe i drejtpërdrejtë.

Indirekt pozitiv dhe afatgjatë, kumulativ në kuadër të programit dhe strategjisë, është ndikimi mbi **popullsinë dhe shëndetin e njeriut** në nivel Strategjik.

Në lidhje me nëntokën dhe kimikatet e rrezikshme dhe rrezikun e aksidenteve të mëdha, nuk pritet asnjë ndikim.

Niveli "aktivitetet / masat"

Përsa i përket **ndryshimit të ajrit dhe klimës**, pritet një ndikim afatgjatë në përgjithësi pozitiv, indirekt dhe i drejtpërdrejtë, me përjashtim të masave për zhvillimin e turizmit, si dhe gjatë ndërtimit të të gjitha llojeve të objekteve dhe zonave inxhinierike dhe transportuese.

Për sa i përket **ujërave sipërfaqësore, zonat e mbrojtjes së ujit dhe rrezikut nga përmblytjet** mbizotërojnë:

- mungesa e ndikimit të drejtpërdrejtë negativ, në raste shumë të rralla - në mënyrë indirekte;
- prezenca kryesisht e ndikimit pozitiv direkt dhe indirekt;

- ndikim afatgjatë dhe në shumicën e rasteve - të përhershëm;
- në shumicën e rasteve nuk ka fare ndikim.

Nuk pritet asnjë ndikim në **nënsipërfaqja e tokës dhe ujërat nëntokësore**.

Për sa i përket tokave dhe trojeve, mbizotërojnë në vijim:

- Ekzistenca e një ndikimi negativ të mundshëm të drejtpërdrejtë afatshkurtër për STMI në masat që lidhen me përmirësimin e lëvizshmërisë dhe zhvillimin e turizmit;
- prezenca kryesisht e ndikimit pozitiv direkt dhe indirekt;
- ndikim afatgjatë dhe në shumicën e rasteve - të përhershëm;
- në shumicën e rasteve nuk ka fare ndikim.

Të ndryshme për sa i përket mënyrës dhe shkallës së ndikimeve negative në **biodiversitet** si rezultat i zbatimit të PBNK-së mund të priten si rezultat i zbatimit të projektit strategjik sipas Prioritetit 2 të PBNK-së dhe disa prej masave sipas objektivave specifike 1.1 dhe 1.1 dhe 1.2 i STMI. Në të njëjtën kohë, mund të priten disa ndikime pozitive - kryesisht nga aktivitetet nën Prioritetin 1 dhe në një farë mase nga projekti strategjik nën Prioritetin 3. Nisur nga kjo, në zbatimin e të gjitha aktiviteteve të ardhshme në përputhje me ligjet, rregulloret dhe administrative kombëtare aktet e dy vendeve, të cilat synojnë ruajtjen e biodiversitetit dhe natyrës në to, ndikimet e mundshme negative do të reduktohen në kufij të pranueshëm.

Priten ndikime negative për masat që lidhen me zhvillimin e turizmit dhe lëvizshmërisë dhe çdo projekt propozim duhet t'i nënshtrohet një vlerësimi të ndikimit në mjedis dhe objektivave dhe subjektit të zonave të mbrojtura, në përputhje me legjislacionin në fuqi të të dy vendeve partnere. Ndikimi në **peizazh** është i ngjashëm.

Ndikimi në zonat e trashëgimisë kulturore dhe historike nga masat për zhvillimin e turizmit të bazuar në objekte të tilla është pozitiv, për masat e tjera nuk pritet ndikim.

Përsa i përket faktorit të **zhurmës**, ndikimi i pritshëm përgjithësisht përkufizohet si pozitiv, kumulativ, i njëkohshëm, afatgjatë dhe i përhershëm për rajonin në fjalë, pa parakushte për shfaqjen e rrezikut shëndetësor për popullatën në rajon. Përsa i përket **faktorëve të tjerë fizikë të dëmshëm**, nuk pritet asnjë ndikim.

Për sa i përket **mbeturinave**, pritet një ndikim i përgjithshëm pozitiv si rezultat i aktiviteteve dhe masave specifike të mbetjeve të parashikuara. Nga masat e tjera nuk priten efekte negative.

Nuk pritet asnjë ndikim negativ në lidhje me **kimikatet e rrezikshme dhe rrezikun e aksidenteve të mëdha**.

Ndikimi në aspektet **shëndetësore dhe higjienike** të mjedisit është përgjithësisht pozitiv. Vendndodhja e vendeve të reja të prodhimit duhet të marrë parasysh afërsinë me zonat dhe vendet që i nënshtrohen mbrojtjes shëndetësore, në mënyrë që të parandalohen efektet e dëmshme në shëndetin e njeriut në këto zona dhe zona.

6. Masat e parashikuara për parandalimin, reduktimin dhe kompensimin sa më të plotë të efekteve negative të zbatimit të PBNK dhe STMI në mjedis dhe shëndetin e njeriut

Analizat dhe vlerësimi i ndikimit të pritshëm në zbatimin e PBNK dhe STMI kërkojnë identifikimin e masave, zbatimi i të cilave do të sigurojë parandalimin, kufizimin dhe kompensimin sa më të plotë të efekteve negative në mjedis dhe shëndetin e njeriut. Masat motivohen nga rezultatet e pritura të zbatimit të tyre:

6.1. Masat për të pasqyruar në versionet përfundimtare të PBNK dhe/ose STMI

Zbatimi i PBNK dhe STMI nuk nënkupton ndikime të rëndësishme negative në mjedis dhe shëndetin e njerëzve, prandaj masat për të pasqyruar në versionin përfundimtar të PBNK dhe STMI nuk janë të nevojshme.

6.2. Masat zbatuese për zbatimin e PBNK dhe/ose STMI

Masat e përgjithshme:

1. Planet, programet, projektet dhe propozimet për investime që dalin nga PBNK dhe STMI që përfshihen në objektin e Direktivës 2014/52 /EU ose Direktivës 2001/42 /EC ose jashtë tyre dhe që përfshihen në kuadër të nenit 6 të Direktivës 92/43 /EEC, i nënshtrohen vlerësimit për përputhshmërinë e tyre me subjektin dhe objektivat e mbrojtjes së zonave të mbrojtura dhe mund të miratohen vetëm pas një vendimi/opinionit për RVM/KE/VM për miratim/koordinim dhe në përputhje me rekomandimet e vlerësimeve, dhe me kushtet, kërkesat dhe masat e përcaktuara në vendim/mendim.

Rezultati i pritshëm: Parandalimi i efekteve negative të rëndësishme në mjedis dhe shëndetin e njeriut, subjekti dhe objektivat e mbrojtjes së zonave të mbrojtura.

2. Propozimet për investime që dalin nga masat dhe aktivitetet në kuadër të PBNK-së dhe STMI-së për të përputhur me planet ekzistuese hapësinore të territorit, si dhe me dokumentet strategjike, planifikuese dhe rregullatore kombëtare, rajonale dhe vendore, projekte të tjera të planifikuara në dispozicion me aktivitete të ngjashme dhe/ose konvergjente në mënyrë që të arrihet sinkronizimi i nevojshëm në zbatimin e procedurave të projektit nga organet institucionale të përfshira.

Rezultati i pritshëm: Shmangia e kontradiktave, sipas legjislacionit aktual dhe dokumenteve strategjike dhe planifikuese tashmë të miratuara. Parandalimi i projektpropozimeve që nuk përputhen me ato ekzistuese, duke çuar në vështirësi administrative dhe/ose kërkesë për financim të dyfishtë për aktivitete të mbivendosura.

Ajri atmosferik

3. Miratimi prioritar për realizimin e aktiviteteve prodhuese/modernizimet teknologjike, që korrespondojnë me teknikat më të mira të disponueshme.

Rezultati i pritshëm: Sigurimi i prodhimit me emetime minimale të substancave të dëmshme në atmosferë.

Përshatja ndaj ndryshimeve klimatike

4. Shqyrtimi i aktiviteteve dhe masave përkatëse nga dokumentet strategjike aktuale për përshatjen ndaj ndryshimeve klimatike dhe sigurimi i masave për të siguruar qëndrueshmërinë e projekteve.

Rezultati i pritshëm: Sigurimi i qëndrueshmërisë klimatike të projekteve.

5. Gjatë zhvillimit të projekt-propozimeve sipas objektivit specifik 1.2 të STMI, duhet të merren parasysh pasojat e ndryshimeve klimatike, duke përfshirë parashikimet për mungesën e ujit, rrezikun e zjarreve në pyje, përmytjeve dhe ngjarjeve të tjera të pafavorshme të motit, duke siguruar qëndrueshmërinë e infrastrukturës dhe vendeve turistike.

Rezultati i pritshëm: Sigurimi i qëndrueshmërisë klimatike të projekteve.

Ujërat, zonat e mbrojtjes së ujit dhe rreziku nga përmytjet

6. Për projektet që do të parashikohen masa për parandalimin e përkeqësimit të gjendjes së ujërave sipërfaqësore dhe zonave për mbrojtjen e ujërave, sipas kërkesave të nenit 116 të Ligjit për ujërat e Republikës së Bullgarisë si dhe Ligjit për ujërat e Republikës së Maqedonisë së Veriut

7. Propozimet, planet dhe programet për investime që do të zbatohen në përputhje me planet aktuale të menaxhimit të pellgjeve lumore, planet e menaxhimit të rrezikut nga përmytjet dhe legjislacionin për mbrojtjen dhe menaxhimin e ujërave.

Rezultati i pritshëm i masave 6 dhe 7: Parandalimi i përkeqësimit të ujërave sipërfaqësore dhe zonave mbrojtëse ujore, si dhe rritja e rrezikut nga përmytjet.

8. Përdorimi i qëndrueshëm i ujit, duke përfshirë futjen e cikleve rrotulluese për përdorimin e ujit në ndërmarrjet industriale, trajtimi lokal i ujërave të zeza industriale.

Rezultati i pritshëm: Mbrojtja e gjendjes/potencialit kimik dhe ekologjik të ujërave sipërfaqësore.

9. Marrja e masave dhe zgjidhjeve teknologjike për parandalimin e ndotjes aksidentale të ujërave sipërfaqësore.

Rezultati i pritshëm: Mbrojtja e gjendjes/potencialit kimik dhe ekologjik të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore.

10. Kryerja e bonifikimit periodik të rrugëve pyjore e fushore "të zeza" dhe "off-road" rrugëve.

Rezultati i pritshëm: Mbrojtja e territoreve nga erozioni dhe ndikimi në ujërat sipërfaqësore.

11. Parandalimi i ndotjes aksidentale të ujërave sipërfaqësore;

Rezultati i pritshëm: Mbrojtja e gjendjes/potencialit kimik dhe ekologjik të ujërave sipërfaqësore.

Trojet

12. Në projektimin e zonave të reja të përfshihen aktivitetet dhe masat e nevojshme për mbrojtjen e burimeve të truallit dhe bonifikimin me qëllim parandalimin e shfaqjes së proceseve të erozionit dhe restaurimin maksimal të tokave të dëmtuara.

Rezultati i pritshëm: Parandalimi i ndikimit në toka dhe troje gjatë zbatimit të vendimeve të projektimit.

13. Gjatë zbatimit të *aktiviteteve ndërtimore* është e nevojshme të merren masa për mbrojtjen e burimeve të truallit (sekuestrimi paraprak i truallit humusor dhe shfrytëzimi i tij për qëllime të bonifikimit.

Rezultati i pritshëm: Ruajtja e burimeve të truallit.

Bimësia, fauna, zonat e mbrojtura dhe territoret e mbrojtura, peizazhi

14. Në masat e planifikuara për ndërtimin e zonave të gjelbra sipas Prioritetit 1, objektivi specifik 1.1 i PBNK-së për të mos përdorur specie të huaja pushtuese.

Rezultati i pritshëm: Ruajtja e bimësisë lokale dhe habitateve përkatëse të rajonit dhe parandalimi i zhvendosjes së saj nga speciet e huaja dhe pushtuese.

15. Në rast të projekt propozimeve për aktivitete gjuetie dhe peshkimi në kuadër të masës 1.2.3. sipas STMI duhet të kryhet në përputhje me Ligjin e Gjuetisë, aktet nënligjore të tij dhe në koordinim me ekipet lokale të gjuetisë.

Rezultati i pritshëm: Shmangia e ndikimit të rëndësishëm negativ në biodiversitet.

16. Zhvillimi i produkteve turistike që lidhen me off-road turizmin duhet të jetë në përputhje me regjimet e zonave të mbrojtura dhe territoreve të mbrojtura në rajon, më shumë se 1/3 e të cilave në pjesën e tij bullgare mbulohet nga zona të mbrojtura sipas Direktivës së Habitave dhe në më shumë se një shkallë e vogël territoreve të mbrojtura sipas Direktivës për Zogjtë. Shtrirja e tyre duhet të zbatohet dhe vërejtur në pajtim me respektimin e ndalimit të lëvizjes së motoçikletave, ATV-ve, UTV-ve dhe karrocave jashtë rrugëve ekzistuese në zonat jurbane (nuk zbatohet për rrugët e përcaktuara në bazë të rregulloreve për lëvizjen e këtyre mjeteve, dhe në raste fatkeqësish, emergjente dhe për aktivitete zjarri, emergjence, kontrolli dhe shpëtimi)", si dhe ndalimi i zhvillimit të garave me motor jashtë rrugëve ekzistuese.

Rezultati i pritshëm: Shmangia e ndikimit të rëndësishëm negativ në biodiversitet.

17. Masat dhe projektet për zhvillimin e turizmit të zbatohen në përputhje me normat për ngarkesën rekreative dhe aftësinë absorbuese të mjedisit, duke marrë parasysh statusin e territorit.

Rezultati i pritshëm: Parandalimi i ngarkesës së konsiderueshme në territor, duke përfshirë shkatërrimin e peizazheve me vlerë, elementeve të diversitetit biologjik, habitateve të specieve, trojeve.

Kimikatet e rrezikshme dhe rreziku i aksidenteve të mëdha

18. Në rast të ndërtimit të një të reje ose ndryshimi në një ndërmarrje ekzistuese dhe/ose objekt me potencial rreziku të ulët ose të lartë, si dhe në planifikimin e ndërtimeve të reja, duke përfshirë ndërtimin e rrugëve të transportit, zonave të banuara, objekteve publike pranë ndërmarrjeve ekzistuese dhe/ose objekte me potencial rreziku të ulët

ose të lartë, ku vendndodhja ose ndërtimet e reja mund të jenë burim ose të rrisin rreziqet ose pasojat e një aksidenti madhor në këto ndërmarrje/objekte, është e nevojshme:

- 18.1. Sigurimi i distancave të sigurta të ndërmarrjes dhe/ose objektit në zonat e banuara, vendet dhe zonat publike, zonat rekreative dhe, kur është e mundur, rrugët kryesore të transportit.
- 18.2. Ruajtja e distancave të sigurta të ndërmarrjeve dhe/ose objekteve me potencial rreziku të ulët ose të lartë ose masa të tjera të përshtatshme ndaj zonave me ndjeshmëri ose interes të veçantë ruajtjeje dhe zonave të trashëgimisë kulturore dhe historike në afërsi të ndërmarrjeve, sipas rastit, me qëllim mbrojtjen e tyre.
- 18.3. Marrja e masave teknike shitesë për të kufizuar rreziqet për shëndetin e njeriut dhe mjedisin, në rastin e ndërmarrjeve ekzistuese dhe/ose objekteve me potencial rreziku të ulët dhe të lartë.

Rezultati i pritshëm: Shmangia e rreziqeve që lidhen me aksidente të mëdha që përfshijnë kimikate të rrezikshme.

Popullsia, shëndeti i njeriut, shëndeti dhe aspektet higjienike të mjedisit

19. Gjatë planifikimit dhe zbatimit të propozimeve për investime, vendndodhja e lokacioneve duhet të jetë në përputhje me emetimet e pritshme të substancave të dëmshme në mjedis dhe mjedisin jetësor dhe disponueshmërinë e vendeve që i nënshtrohen mbrojtjes së shëndetit, si dhe zonave dhe territoreve ku zona të tilla janë e vendosur.

Rezultati i pritshëm: Parandalimi i rreziqeve dhe mbrojtja e popullatës dhe shëndetit të njerëzve.

7. Arsyet për zgjedhjen e alternativave të konsideruara

Projektet e dorëzuara nga Përcaktuesi në PBNK dhe STMI nuk përmbajnë alternativa.

Analiza e “alternativës zero”, e bërë në pikën 2.2 të RVM-së, tregon se ajo ka një ndikim më pak të favorshëm se alternativa për zbatimin e programit dhe strategjisë territoriale ndaj tij.

Alternativa për zbatimin e PBNK dhe STMI është përgjithësisht me një ndikim kompleks pozitiv në mjedis, duke përfshirë mbi popullsinë dhe shëndetin e njerëzve, pasi aktivitetet dhe masat e pranueshme janë kryesisht të orientuara nga mjedisi. Megjithatë, disa nga aktivitetet e planifikuara kanë të bëjnë me ndikimin e mundshëm negativ, prandaj në fazën e zbatimit dhe zbatimit të PBNK dhe STMI duhet të zbatohen masat e rekomanduara në pikën 7 të RVM-së, si dhe të gjitha ligjet dhe rregulloret në fuqi në të dy vendet lidhur me mbrojtjen e komponentëve individualë të mjedisit, përfshirë edhe shëndetin e njeriut.

8. Metodatat për kryerjen e vlerësimit ekologjik, baza normative dhe dokumentet e përdorura dhe vështirësitë në mbledhjen e informacionit të nevojshëm

Pika 9 e Raportit të Vlerësimit Mjedisor përshkruan metodologjinë e përgatitjes së raportit dhe dokumentet bazë metodologjike të përdorura, rregulloret dhe burimet e informacionit, përfshirë edhe vështirësitë në mbledhjen e informacionit

Raporti është përgatitur sipas **qasjes metodologjike** të mëposhtme:

- 1) Njohja e ekipit të ekspertëve me projektet e PBNK dhe STMI dhe parashikimet e tyre, dokumentacionin tjetër të ofruar nga Autoriteti Kontraktor, opinionet mbi kushtet dhe afatet për përcaktimin e fushës dhe përmbajtjes së Raportit të Vlerësimit Mjedisor;
- 2) Identifikimi dhe analiza e planeve, strategjive dhe programeve të tjera në lidhje me projektet e PBNK dhe STMI;
- 3) Mbledhja, analiza dhe përpunimi i burimeve të literaturës dhe i të dhënave për gjendjen aktuale të mjedisit sipas komponentëve dhe faktorëve, raporti i tij me nivelin aktual të zhvillimit të zonës ndërkufitare në kuadër të PBNK dhe STMI;
- 4) Analiza e zhvillimit të mjedisit në rast të mos aplikimit të PBNK dhe STMI“);
- 5) Analiza e ndikimit të mundshëm të rëndësishëm në territoret me PBNK dhe STMI;
- 6) Mbledhja, përpunimi dhe analiza e informacionit mbi problemet ekzistuese mjedisore në nivel kombëtar dhe lidhja e tyre me PBNK dhe STMI, duke përfshirë zhvillimin e mundshëm të këtyre problemeve me dhe pa zbatimin e PBNK dhe STMI;
- 7) Analizë e masës në të cilën projektet PBNK dhe STMI përputhen me objektivat dhe masat përkatëse për mbrojtjen e mjedisit, të përfshira/identifikuara në dokumente - plane, strategji dhe programe në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar;
- 8) Analiza dhe vlerësimi i ndikimit të PBNK dhe STMI në mjedis: Duke qenë se PBNK dhe STMI janë dokumente strategjike, vlerësimi i ndikimeve të mundshme të rëndësishme në mjedis dhe shëndetin e njeriut është kryer në dy nivele detajesh ("strategjike" dhe "masat/aktivitetet");
- 9) Propozimi i masave për parandalimin, reduktimin dhe kufizimin e ndikimeve, si dhe masat për monitorimin dhe kontrollin e ndikimit të programit në zbatimin dhe;
- 10) Zgjedhja e motivuar e alternativës më të përshtatshme për sa i përket ndikimit në mjedis dhe shëndetin e njeriut;
- 11) Përgatitja e një konkluzioni të motivuar për zbatimin e PBNK dhe STMI.

9. Masat në lidhje me monitorimin gjatë zbatimit të PBNK dhe STMI

Sipas rezultateve dhe konkluzioneve të parashikimeve për ndikimin e PBNK dhe STMI në mjedis dhe shëndetin e njeriut, pika 10 e Raportit të Vlerësimit Mjedisor propozon masa dhe tregues mbi bazën e të cilëve do të monitorohen dhe kontrollohen të rëndësishmet e

mundshme të parashikuara, si dhe ndikimet e mundshme negative të paparashikuara gjatë zbatimit të tyre.

Masat e propozuara janë dhënë në tabelën e mëposhtme:

Tabela № 10-1 Masat për monitorimin dhe kontrollin e ndikimit në mjedis dhe shëndetin e njeriut në zbatimin e PBNK dhe STMI

№	Masa e monitorimit dhe kontrollit	Treguesit	Periudha / Autoriteti përgjegjës për zbatimin
1.	Që masat dhe aktivitetet e natyrës investuese të jenë në përputhje me objektivat, udhëzimet dhe masat përkatëse për përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike për të siguruar qëndrueshmërinë e tyre	Masat e qëndrueshmërisë të parashikuara në projekt propozimet	Me rastin e miratimit të projekt propozimeve /Organ qeverisës, Organ kombëtar
		Rastet e dëmtimit të vendeve, objekteve ose infrastrukturës nga ngjarje ekstreme - rezultat i ndryshimeve klimatike	Pas komisionit/Përfituesit
3.	Parandalimi i përkeqësimit të gjendjes së trupave ujorë gjatë zbatimit të projekt-propozimeve të natyrës investuese në afërsi të këtyre zonave, ose në lidhje me përdorimin/ndikimin e trupave ujorë	Të dhënat e monitorimit të ujërave sipërfaqësore dhe/ose nëntokësore, nëse përcaktohen nga autoritetet kompetente për projekt propozimin specifik	Gjatë ndërtimit dhe funksionimit në përputhje me periodicitetin e përcaktuar në planin për monitorimin vetanak/Përfituesit
4.	Pranueshmëria e projekt-propozimeve të natyrës investuese në krahasim me PMPL-të dhe PMRP-të aktuale.	Ekzistenca e një mendimi nga organet kompetente	Para fillimit të projektit/Përfituesit
5.	Parandalimi i ndotjes së ujit në situata emergjente	Masat parandaluese të parashikuara	Gjatë përgatitjes së projekt propozimit/Përfituesit
		Numri i emergjencave - veprimet e ndërmarra	Periodikisht/Përfituesit
7.	Respektimi i regjimeve të miratuara të menaxhimit të zonave të mbrojtura, duke përfshirë kufizimin e probabilitetit të ndikimit negativ në zonat e mbrojtura dhe prioritetet e mbrojtjes në to	Projekte investimi të miratuara në territorin e zonave të mbrojtura, zona e pushtuar (dekaret); Mënyra e respektimit të regjimeve të menaxhimit.	Periodikisht/Përfituesit
8.	Parandalimi i shqetësimit/dëmtimit/shkatërrimit të llojeve të vlefshme bimore, si dhe specieve shtazore dhe habitateve të tyre	Procedurat e kryera të VNM/KE/VP (aty ku është e aplikueshme)	Periodikisht/Përfituesit
9.	Parandalimi i dëmtimit/shkeljes/shkatërrimit të vlerave kulturore - objekte arkeologjike në ndërtimin e zonave dhe infrastrukturës	Zbatimi i masave nga aktet përfundimtare për VNM/KE/KA (kur parashikohen për biodiversitetin)	Përpara fillimit të aktiviteteve të ndërtimit/Përfituesit

№	Masa e monitorimit dhe kontrollit	Treguesit	Periudha / Autoriteti përgjegjës për zbatimin
		Ekzistenca e një personi kompetent, të autorizuar gjatë ndërtimit	Gjatë ndërtimit/Përfituesi
10.	Parandalimi i tejkalimit të niveleve të zhurmës për projektet që zbatohen në/pranë zonave me regjim zhurmash të normalizuar	Vlerat e matura të zhurmës dB (A) krahasuar me normat e lejuara.	Sipas periodicitetit të përcaktuar në planin për monitorim vetanak dhe/ose me Vendim për VNM/Përfituesit

10. Përfundimi i vlerësimit mjedisor

Bazuar në analizat, parashikimet dhe vlerësimet e bëra, ndikimi i zbatimit të PBNK dhe STMI, në zbatimin e masave të rekomanduara në pikën 7 të Raportit të VM është:

Në përgjithësi, në lidhje me **ajrin atmosferik dhe ndryshimet klimatike**, pritët një ndikim pozitiv si rezultat i aktiviteteve dhe masave specifike të pranueshme sipas PBNK dhe STMI. Parashikimet e PBNK dhe STMI nuk kanë potencial për ndikim të rëndësishëm negativ, por vetëm për ndikim të përkohshëm lokal, të kthyeshëm. Nuk parashikohen aktivitete dhe masa që do të çonin në një rritje të ndjeshme të emetimeve të gazeve serrë.

Disa nga aktivitetet e planifikuara (zonat e gjelbra, eficaenca e burimeve dhe energjisë, rinovimi teknologjik i prodhimit, kalimi në një ekonomi rrethore) kanë një kontribut të drejtpërdrejtë pozitiv në kufizimin e **ndryshimeve klimatike dhe përshtatjen me ndryshimin e klimës**. Nuk parashikohen aktivitete dhe masa që do të përbënin rrezik për popullsinë, natyrën ose asetet bazuar në parashikimet e ndryshimeve klimatike dhe pasojat e tyre.

Në lidhje me ujin, **duke përfshirë zonat për mbrojtjen e ujit dhe rrezikun nga përmytjet** - bazuar në rishikimin e kryer ekologjik të PBNK dhe STMI Republika e Bullgarisë – Republika e Maqedonisë së Veriut 2021 - 2027, përmes analizës dhe vlerësimit të ndikimeve të mundshme të aktiviteteve të parashikuara në akset prioritare përkatëse, synimet dhe vizionet, konkludon se Programi dhe Strategjia do të kenë një ndikim të përgjithshëm pozitiv në nivel rajonal, kombëtar dhe ndërkufitar, pasi shumica e aktiviteteve dhe masave treguese të parashikuara drejtpërdrejt ose tërthorazi kontribuojnë në përmirësimin e statusit të ujërave sipërfaqësore, zonat për mbrojtjen e ujërave dhe rrezikun nga përmytjet, dhe në përgjithësi - mjedisin. Nuk pritët asnjë ndikim në ujërat nëntokësore. Aktivitetet dhe masat e përfshira në PBNK dhe STMI nuk kanë potencial të cenojnë statusin e mirë dhe potencialin e mirë mjedisor të trupave ujorë.

Nuk pritët asnjë ndikim në **nënsipërfaqen e tokës dhe ujërat nëntokësorë**.

Bazuar në rishikimin mjedisor të kryer të PBNK dhe STMI, përmes analizës dhe vlerësimit të ndikimeve të mundshme të aktiviteteve të parashikuara në akset prioritare, objektivat dhe vizionet përkatëse, konkluzioni është se Programi dhe Strategjia do të çojnë në ndikim të përgjithshëm pozitiv në rajon, në nivel kombëtar dhe ndërkufitar, pasi shumica e

aktiviteteve dhe masave treguese të parashikuara në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë kontribuojnë në përmirësimin e gjendjes së trojeve dhe mjedisit në përgjithësi.

Shumica e projeksioneve pritet të kenë një ndikim neutral deri pozitiv në **biodiversitetin dhe zonat dhe territoret e mbrojtura**. Ndikimi negativ pritet kryesisht në masat që lidhen me zhvillimin e turizmit dhe lëvizshmërisë, dhe në ndërtimin e sipërmarrjeve të reja në zonat jurbane, dhe çdo projekt propozim duhet t'i nënshtrohet vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe objektivave dhe subjektit të zonave të mbrojtura në përputhje me legjislacionin në fuqi të dy vendeve partnere. Ndikimi në **peizazh** është i ngjashëm.

Ndikimi në **trashëgiminë kulturore** është pozitiv për masat që lidhen me zhvillimin e turizmit kulturor dhe neutral për parashikimet e tjera.

Përsa i përket faktorit të **zhurmës**, ndikimi i pritur përkufizohet si pozitiv, kumulativ, i njëkohshëm, afatgjatë dhe i përhershëm për rajonin në shqyrtim. Parashikimet e PBNK dhe STMI nuk kanë potencial për ndikime të rëndësishme negative, duke përfshirë krijimin e rrezikut për shëndetin e njeriut.

Përsa i përket **faktorëve të tjerë të dëmshëm fizikë**, nuk pritet asnjë ndikim.

Për sa i përket **mbeturinave**, pritet një ndikim pozitiv në menaxhimin e tyre si rezultat i aktiviteteve dhe masave specifike të pranueshme në kuadër të PBNK dhe STMI. Parashikimet e PBNK dhe STMI nuk kanë potencial për ndikim të rëndësishëm negativ. Aktivitetet dhe masat nuk kanë të bëjnë me gjenerimin e sasive të konsiderueshme të mbetjeve, përfshirë ato të rrezikshme.

Për sa i përket **kimikateve të rrezikshme dhe rrezikut të aksidenteve të mëdha**, parashikimet e PBNK dhe STMI nuk përfshijnë kompani të reja, as nuk kanë potencial për të rritur rrezikun e aksidenteve të mëdha në kompanitë ekzistuese me potencial rreziku të ulët dhe të lartë.

Ndikimi mbi **popullatën, shëndetin e njeriut dhe aspektet shëndetësore dhe higjienike** të mjedisit është kompleks pozitiv, i lidhur me ndikimin e favorshëm të faktorëve socio-ekonomikë në rajon dhe faktorëve mjedisorë që lidhen me shëndetin.

Nisur nga sa më sipër, zbatimi i PBNK dhe STMI është i preferuar për sa i përket ndikimit mjedisor dhe shëndetit të njeriut në krahasim me alternativën "zero".

11. Nisur nga sa më sipër, zbatimi i PBNK dhe STMI preferohet për sa i përket ndikimit mjedisor dhe shëndetit të njeriut mbi alternativën "zero".

Pika 12 e Raportit të Vlerësimit Mjedisor paraqet informacion mbi të gjitha opinionet e marra si rezultat i konsultimeve të zhvilluara në fazën e mëparshme të procedurës së vlerësimit mjedisor sipas Kushteve dhe Afateve për përcaktimin e shtrirjes dhe përmbajtjes së Raportit të Vlerësimit Mjedisor.

Opinionet dhe mënyra e përputhshmërisë së tyre me arsyet për këtë janë paraqitur në Tabelën 12-1 deri në pikën 12 të Raportit të Vlerësimit Mjedisor.